

KLEIN WONEN MAGAZINE

Bewoonsters Frijlân

*Wonen, werken
en leren samen
met de natuur*

*Schots avontuur
Dutch tiny house*

DOCU

*Natuurlijke
Love Shacks*

BOUWEN

*Jong gezin naar
vage bestemming*

VANLIFE

HOOPVOL

Klein, betaalbaar en duurzaam wonen blijft de komende jaren absoluut een hot item. En, zoals de Stichting Tiny House Nederland onlangs terecht opmerkte, niet alleen met het oog op het nijpende woningtekort. Voor velen is het een bewuste keuze. Natuurlijk willen veel mensen vooral betaalbaar kunnen wonen in deze ietwat overspannen woningmarkt, maar klein wonen is voor het gros echt niet alleen een keuze met het mes op de strot. Een deel van de jonge generatie hecht gewoon minder waarde aan bezit en steekt haar tijd en geld liever in ervaringen, reizen, milieubewustzijn en saamhorigheid. Natuurlijk verandert dat als er gezinsuitbreiding komt, maar het zaadje van klein wonen, duurzaamheid en genoeg nemen met minder is dan wel al ontkiemd.

En het zijn niet alleen jongeren, die graag klein willen wonen. Integendeel! Juist veel ouderen hebben hier belangstelling voor. Dat ondervond de organisatie van de BouwExpo in Almere al en recent ook het pilotproject Klein Wonen Berltsum, waarover wij in ons Dossier Leeuwarden vertellen. Daarmee wilden de initiatiefnemers de jongeren in het Friese dorp met 10 *tiny houses* in een hofje meer woonkansen bieden, maar uiteindelijk stroomde het dorpshuis tijdens de informatiebijeenkomst vooral vol met de ouderen van Berltsum. Zij willen niet alleen hun geld uit hun stenen halen, maar vooral kleiner en gelijkvloers blijven wonen in hun eigen dorp met mensen waarop zij ook nog eens kunnen bouwen.

Dit pilotproject loopt vooruit op de nieuwe Omgevingswet, die in 2021 van kracht wordt en meer ruimte geeft voor dit soort projecten met een meer participerende rol voor de gemeente. Zo krijgen ambtenaren ook meer vrijheid om aan de woonwensen van inwoners tegemoet te komen. Dat er gemeenten zijn die daar nu al niet op willen wachten stemt hoopvol voor iedereen die niet alleen klein, maar ook op zijn eigen manier wil wonen.

TOP BOX Energie systeem voor TINY HOUSE

U wilt meer vrijheid en kiest daarom bewust om klein, eenvoudig en duurzaam te leven op tijdelijke locaties waar geen voorzieningen voor water, gas en elektriciteit zijn. Om deze levensstijl te realiseren, onderzoekt u zelfvoorzienende oplossingen en maakt u keuzes.

Top Systems kan u hierbij adviseren. We leveren een compleet energie systeem dat bij u past en ook later nog kan worden uitgebreid. Top Systems levert off-grid energievoorzieningen op basis van zonne-energie. Een combinatie met een netgekoppelde installatie of generator is ook mogelijk. Onze Victron Easy Solar producten bestaan uit een acculader, omvormer, MPPT Solar laadcontroller en groepenkast in een compacte behuizing.

Al meer dan 30 jaar de oplossing voor uw energiebehoefte

Top Systems is al sinds 1984 dé oplossing voor uw energie voorziening. U vindt onze systemen in campers, bedrijfs- en vrachtwagens, boten, tuinhuisen, strandhuisen, tiny houses, vakantiewoningen, industrie en overige solar projecten voor energie opslag. Kortom, op alle plekken waar u energie kunt gebruiken!

Tiny House uitvoering	1600	1600	1600	3000	1600	3000	3000
Accu capaciteit kWh	3,6	4,8	6	7,2	2,5	4,1	5,2
Solar vermogen maximaal Wp	4 panelen	4 panelen	6 panelen	6 panelen	4 panelen	6 panelen	6 panelen
AC (in) of back-up generator (V)	230	230	230	230	230	230	230
Systeem Voltage (VDC)	24	24	24	24	24	24	24
Continu vermogen (W)	1300	1300	1300	2400	1300	2400	2400
Type accu	Lood	Lood	Lood	Lood	Lithium	Lithium	Lithium
Color Control GX Besturingssysteem	nee	nee	nee	ja	nee	ja	ja
Accu monitor BMV 712	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Installatiepakket	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Prijs normaal - Prijzen incl. BTW	€ 5.005,-	€ 5.308,-	€ 6.538,-	€ 8.357,-	€ 7.648,-	€ 11.842,-	€ 12.982,-
NU 20% KORTING! Prijzen incl. BTW	€ 4.004,-	€ 4.246,-	€ 5.230,-	€ 6.685,-	€ 6.118,-	€ 9.474,-	€ 10.386,-

Optie: Color Control GX besturingssysteem inclusief inbouwdoos en bekabeling.

Voor een vrijblijvend advies of afspraak in onze showroom kunt u contact opnemen met onze adviseur Ronald van den Berg: **0172 - 650737** of **06 - 20 00 19 80** e-mail: **ronald@top.systems**
www.top.systems/systemen/tiny-house.html

ronald@top.systems
www.top.systems
www.energie-opslag.nl

60

DOSSIER
LEEUWARDEN

41

*Tiny houses in
wijk Techum*

Klein slapen
SPECIAL

INHOUD

Bouwen met
autobanden **37**

Woonboot

Milly Fokkema wilde een *tiny house*, maar kocht een varende woonboot. Wij mochten een kijkje bij haar binnen nemen.

13

Buiten

Demi is met haar *tiny house* nieuw in Kleinhuizen, maar is nu al verslingerd aan het buitenleven in het *tiny house*-dorpje.

100

EN VERDER

COLOFON En interactie	6
TINY THINGS	7
FOTO Merry X-mas	8
NATUURPARADIJS zoekt <i>tiny house</i> -bewoners	9
BLOG Noortje	18
MICRO WONEN Niet alleen voor studenten	19
APPEN met Bert Vereecken	22
INTERVIEW Inspirerende docu <i>Tiny Boundaries</i>	25
KORT Nieuws	33
MARCEL VAN MIERLO Eten uit de muur	34
WIM KROMWIJK Please In My Backyard	40
SOCIAL SMALL TALK	110

INTERVIEW Compact slapenspecialist Daniëlle	42
BLOG Marjolein	46
SLAPEN in een bedstee	48
SLAPEN onder uitklapbaar dak	49
SLAPEN beneden	50
TIPS voor een <i>tiny</i> slaapkamer	51
VLOG Melanie & Bram	53
ORGANISCHE HUISJES Love Shacks	54
CREATIEF Duurzame vloervergoeding	58

DOSSIER Leeuwarden	59
INTERVIEW Toekomstig <i>tiny houser</i> Gea	62
INTERVIEW Wonen op Frijlân	64
STUDENTENWALHALLA Studio's in Aegon-kantoor	76
TINY UNIT Multifunctioneel <i>tiny house</i>	78
FRIES DORPJE In de ban van klein wonen	80

BOEKEN Minder plastic en Maya's	85
BOEKEN Tips & inspiratie voor klein wonen	86

INTERVIEW Coddiwomple Family	91
MICK'S NOMAD LIFE Doorzettingsvermogen	97

MOESMEISJE Moestuineren in de winter	105
GEZOND KOKKERELLEN met Regina	107
PLANTEN OM OP TE VRETEN De paardenbloem	109

KLIK op het paginacijfer om naar de pagina te gaan. KLIK op i rechtsonderaan elke pagina om terug te gaan naar Inhoud.

COLOFON

REDACTIE

redactie@kleinwonenmagazine.nl

Hoofdredacteur & Artdirector

Raymond Kool

Redactie-assistent

Margo de Kemp

Medewerkers

Marjolein Jonker, Noortje Veerman, Melanie & Bram Verheijen, Bert Vereecken, Marcel van Mierlo, Ibolya Moór, Wim Kromwijk, Mick van Zadelhoff, Hilde de Leeuw & Oscar van Keulen, Regina Frakking, Corina Popa, Kim Nelissen

Fotografie

Ronald Lammers, Guillaume Dutilh, Anne-Marion Pothaar, Vivahouse, Tiny House Academy, Studio 1984, Vandkunsten, Ecovative Design, StAndré-Lang Architectes, Marjolein Jonker, Oscar van Keulen, Imagen Subliminal, Bertrand Fompeyrine, Greg Cox, Eric McCutcheon & Fanny Rice, Caroline Winslow, Mirte van Dijk, Joyce Goverde, Coddiwomple Family, Kim Nelissen, Thomas Duiker, Marnix van Oudheusden, Mick van Zadelhoff, Ondrej Verzich, Andreas Krappweis, Ivaylo Georgiev.

TIP DE REDACTIE

tip@kleinwonenmagazine.nl

SALES

adverteren@kleinwonenmagazine.nl

Sales & Marketing

Ronald Lammers

Sales assistent

Carla Hornsveld

DISTRIBUTIE

www.tpshop.nl

ABONNEMENTEN

lezersadministratie@kleinwonenmagazine.nl

Jaar (4 nummers)

€ 8,00

2 Jaar (8 nummers)

€ 14,00

ALGEMENE VRAGEN

info@kleinwonenmagazine.nl

WEBSITE

www.kleinwonenmagazine.nl

Klein Wonen Magazine is een uitgave van Tiny Publisher V.O.F.. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij worden overgenomen.

INTERACTIE

Klein Wonen Magazine is een puur digitaal magazine en daardoor super interactief. Met 1 klik krijg je toegang tot meer informatie, foto's en video's. Klik daarvoor op een van de volgende symbolen in de artikelen.

Speel video

Naar website

360° foto

FB / Album

Download

Klein Wonen

Tekstlink

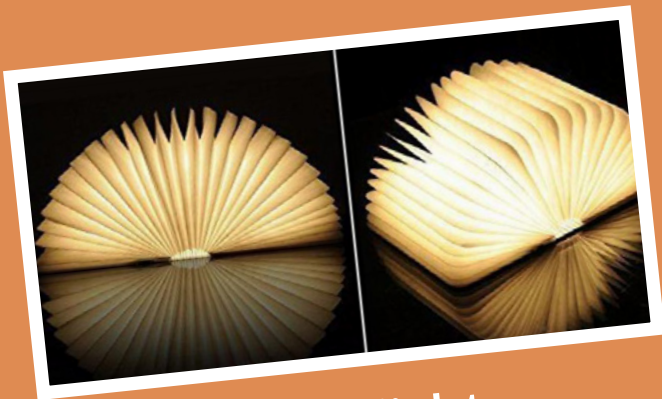
Naar inhoud

ADVERTENTIES > Alle advertenties zijn interactief. Klik op de advertentie, het webadres of de symbolen.

TINY THINGS

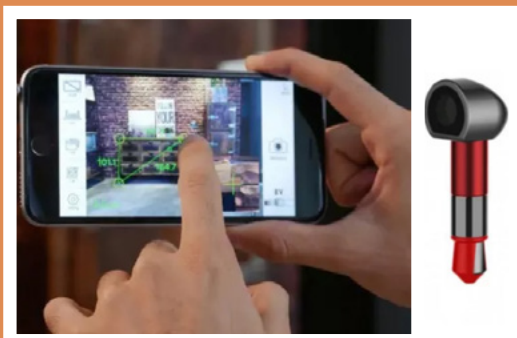
Relaxt zitten in 10 seconden

Stoelen nemen veel ruimte in en daar zit je in je kleine woonruimte niet op te wachten. Laat staan op een paar lompe tuinstoelen, die je in de winter moet opslaan. De opblaasbare campingstoel van TRONO zit opgevouwen in een klein tasje en weegt slechts 800 gram. In 10 seconden wordt het een heerlijke stoel om in te relaxen, lezen of werken. En dat zonder pomp! Alleen even langzaam ronddraaien en de stoel vult zich met lucht. De bijgeleverde cover is gemakkelijk te wassen. Met de kerst iets te zwaar geworden? Geen probleem, want de stoel houdt een gewicht tot 150 kilo!

Boek brengt licht

Er zijn veel boeken die figuurlijk licht in de duisternis proberen te brengen, maar dit LED-boek van Parya doet dat letterlijk. Je klapt hem open en de bladzijden geven licht. Je kunt hem van 90 tot 360 graden open vouwen en zo de voor jou meest geschikte lamp creëren. Door de magneet kun je deze boekklamp ook op je koelkast of magnetische muur hangen. Hij is in 5 uur opgeladen en brandt daarna 8 uur lang. Geen licht meer nodig? Inklappen en tussen je andere boeken zetten!

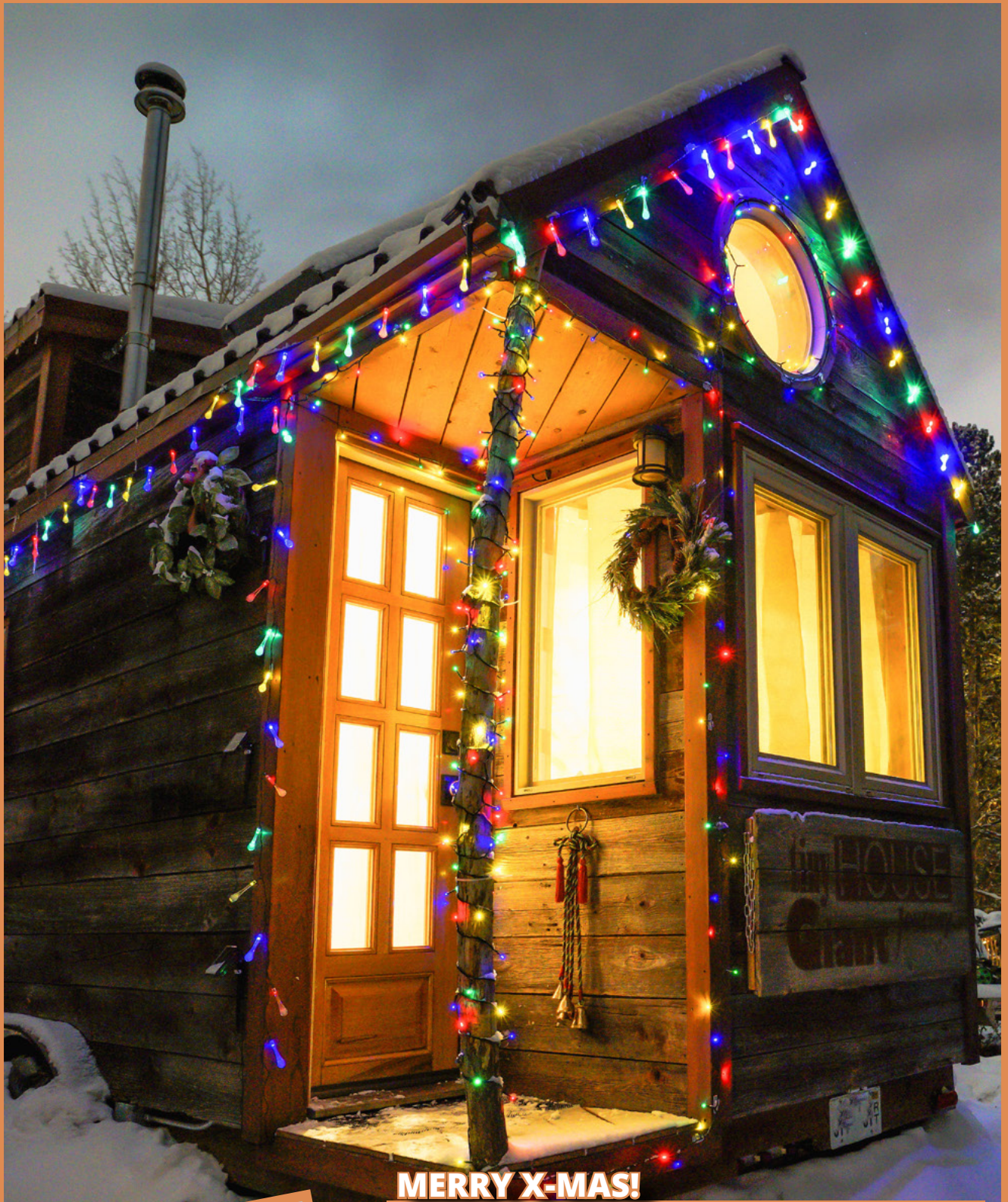
Handig hakken

Off-grid in je tiny house of van ben je natuurlijk zuinig met je energievoorraad. Voor wie toch lekker wil koken met gehakte ingrediënten is de Tefal 5 Seconden Hakmolen een uitkomst. Gewoon even ouderwets een paar keer aan het touwtje trekken en de 2 messen doen in no-time hun werk. Dat is nog eens handig hakken!

Tiny meten met je iPhone

Metten is van groot belang als je klein behuist bent, maar je loopt niet de hele dag met een duimstok of rolband op zak. Heb je een iPhone, dan is de iPin Ruimtemeter een prachtig meetinstrument. Duw het *tiny* apparaatje in de koptelefoonaansluiting van je telefoon en je kunt alles binnen een bereik van 3 meter opmeten met de laser. Ook kun je er foto's van maken en opslaan. Altijd handig om te kijken of dat leuke kastje nog in je huisje past!

MERRY X-MAS!

Dat je ook een knusse kerstsfeer in je *tiny house* kunt creëren bewijst de Amerikaanse *tiny house*-pionier Jenna Spesard. Eco-vriendelijk als zij is geeft zij met een van zonnepaneeltjes voorziene lichtslinger haar huisje aan de buitenzijde een vrolijk en feestelijk tintje. Binnen heb je natuurlijk geen plaats voor een ook al niet zo milieubewuste kerstboom, maar ook dat lost Jenna met een lichtslinger op. Aan de wand decoreert zij de lichtjes in de vorm van een kerstboom. Een paar platte kerstversierselen ertussen en de sfeer is gemaakt. Net zo gezellig en super ruimtebesparend! Merry X-mas!

Zelfvoorzienend leven tussen de prachtige heuvels met bossen, weilanden en meertjes met een groep gelijkgestemden. Dat is de droom van Anne-Marion Pothaar. Zij runt in de Duitse Eifel een volledig gerenoveerde molen, die zij heeft omgetoverd tot een educatief groen belevenispark. Op haar terrein biedt zij nu plek aan 8 tiny houses om zo samen te leven en de molen verder te laten floreren. Een unieke kans voor wie op zoek is naar een leven in een natuurparadijs.

In september 2008 koopt Anne-Marion de oude en vervallen Densborner Wassermühle. Een prachtige plek op de uitlopers van de Ardennen in de Duitse Eifel. Zij heeft dan een droom. „Ik had al jaren gewoon een baan, maar wil mijn hele leven eigenlijk al onafhankelijk zijn. Leven met de natuur en met meer controle over mijn eigen leven. Met meer evenwicht tussen geld verdienen en rust. Bij toeval kwam ik deze molen tegen. Ik dacht: 'dat is het!'", vertelt de enthousiaste Nederlandse. „Ik wilde altijd al ruimte en natuur om mij heen. Dat heb ik nu. De ruim 250 jaar oude molen staat op 1,5 hectare grond, maar ik heb 8 kilometer natuurschoon om mij heen. De roofvogels, vossen en dassen vliegen en lopen gewoon voor je deur langs. Het is hier hartstikke stil en je ziet een prachtige sterrenhemel, doordat er geen lichtvervuiling is. Het is echt een paradijselijk stukje.”

De afgelopen tien jaar heeft Anne-Marion hard gewerkt aan het opbouwen van een plek waar mensen in en met de natuur vakantie kunnen vieren in een zelfvoorzienende omgeving. In eerste instantie samen met een landgenoot, maar de laatste jaren alleen en met hulp van vrijwilligers. „De watermolen functioneert weer volledig en levert elektriciteit voor mijn huisje, het bistro-café en de *bed & breakfast*. Ik heb een permacultuurtuintje, een boomgaard met vruchten- en notenbomen, een kruidentuintje en kippen. Water is er ook genoeg, zelfs in de afgelopen droge zomer!”, aldus de voormalige makelaar, die nu grotendeels zelfvoorzienend is. „Voor mijn voedsel en de gerechten in de bistro gebruik ik zoveel mogelijk producten van mijn eigen landje en soms koop ik wat bij biologische boeren. Al het voedsel wordt hier vers gemaakt.”

Anne-Marion heeft haar zelfvoorzienende leventje aardig op een rijtje, maar het is beslist geen luilekkerland. „Sommigen denken dat het altijd vakantie is, maar zelfvoorzienend en biologisch leven is hard werken. Als je alleen bent is dat helemaal moeilijk. Ik trek het dan ook niet meer in mijn *uppie*. Daarom zoek ik gelijkgestemden om gezamenlijk deze heerlijke plek in de natuur verder te laten floreren als groen belevenispark en samen de lusten en lasten te delen.” De Hollandse levensgenieter had in het verleden al eens contact met landgenoot Niels Gorisse, die in de Eifel een zelfvoorzienende leer- en rustplek onder de naam Strohplatz heeft gerealiseerd. Hij geeft in Nederland ook regelmatig zijn *Zelfvoorzienend Off-grid Cursus* aan voornamelijk toekomstige *tiny house*-bewoners. „Dat bracht mij op het idee voor een *tiny house*-dorpje op mijn terrein. *Tiny house*-bewoners willen ook vaak een ander leven lijden. Zelfvoorzienend en meer met de natuur. Het is voor mij een droom om samen met gelijkgestemden te leven en te werken. Daarom heb ik in april een oproep gedaan aan belangstellenden om zich te melden.”

De oproep mist zijn uitwerking niet. „De reacties waren echt extreem. Zoveel!”, lacht de watermoleneigenaresse. „Wat er echter overblijft aan serieuze gegadigden is echter heel erg weinig. Sommigen hebben een heel eigen idee hierover. Ik vind het een uitdaging om met ander meningen toch een

> De fraai gerestaureerde Densborner watermolen.

> Het meertje op het terrein van de molen.

> Uiteraard is er een moestuin.

goed samenwerkend geheel te creëren. Daar moet je dan wel voor open staan. Ook zaten er mensen tussen denken dat je voor een paar duizend euro wel een *tiny house* kunt bouwen. Dat is natuurlijk niet zo. Zeker hier niet in de Eifel. Het kan hier in de winter flink koud zijn, dus het moet wel echt een fatsoenlijk woonhuis zijn. Dat moet ook aan de Duitse bouwregels voldoen."

Anne-Marion krijgt ook reacties van mensen die graag *het systeem* willen ontvluchten. „Dat waren dan mensen in de bijstand met geen cent te makken. Die willen uit *het systeem*, maar zitten er midden in! Het systeem is er nu eenmaal. Daar kan ik niets aan veranderen. Ik neem het leven liever zoals het is en probeer mijn eigen ideale wereld te maken. Daarbij wil ik wèl samenwerken met de lokale overheid. Dat heb ik ook gedaan met het restaureren van de molen. Ze vinden dat ik goed werk heb gedaan en kan dus wel een potje breken. De ambtenaren hier zijn voor Duitse begrippen best progressief. Ik heb al even met ze gesproken over mijn *tiny houses*-plan en ik proef dat zij zeker wel willen meewerken. Vooral als het om nieuwe woonvormen en alternatieve energie gaat. Zodra ik serieuze gegadigden heb kunnen we met die ambtenaren om de tafel gaan zitten en komen die bouwvergunningen er gewoon. Er zijn hier in Duitsland zelfs subsidiemogelijkheden."

Op een terrein tegenover de molen is plaats voor maximaal 12 *tiny houses*. „Ook modulaire woningen kunnen hier een plek krijgen. Ik heb hier ook een *yurt* staan. Die gebruik ik nu alleen in de zomer voor vakantiegasten, maar ik zou het geweldig vinden als iemand deze nomadentent permanent zou willen bewonen. De bewoners kunnen *off-grid* leven, maar het is ook mogelijk om aangesloten te worden op de nutsvoorzieningen. Er is zelfs snel internet!“, zegt Anne-Marion met een grote glimlach. Het is een unieke kans, want toekomstige bewoners van het *tiny house*-dorpje in Densborn komen in een gespreid bedje. „Het is een instapklare plek. Zij hoeven hier niet direct te investeren. De bouwkosten voor de molen zijn achter de rug en het perceel is nu klaar en winstgevend. Het gaat mij absoluut niet om winst maken, maar om hier samen met anderen te wonen en te werken. We kunnen de werkzaamheden op de molen verdelen, maar ook het werk in de permacultuurtuin. En natuurlijk het groen belevenispark uitbreiden met bijvoorbeeld een blote voetenpad, een belevenistuin, vogelbos en workshops“, droomt Anne-Marion. „Wie serieus belangstelling heeft kan zich bij mij melden via emailadres info@densbornerwassermuehle.de. Hopelijk hebben we snel een kerngroep van 8 *tiny* huishoudens bij elkaar. Ik kan niet wachten!“

> Anne-Marion zoekt *tiny house*-bewoners.

> De yurt kan ook bewoonbaar worden gemaakt.

> In de winter kan het flink sneeuwen in de Eifel.

> Het uit hout opgetrokken huisje van Anne-Marion.

Elke **telt,**
ECOSAVE helpt!

BESPAAR heel veel water
met Separett **DROOGTOILETTEN!**

Met onze kleine
REGENwatersystemen
leveren we **SCHOON** en
GEFILTERD water voor
het hele huishouden!

100% afvalwater maken wij weer schoon.

Kijk voor meer informatie op ecosave.nl
of bel **0321 - 32038**

framefactory Bouwen met staalframe

- Licht en aardbevingsbestendig
- Sneller bouwen
- Slimmer bouwen
- Energiezuinig bouwen

Er zijn voldoende redenen om aan te nemen dat de huidige manier van traditioneel bouwen de komende jaren zal veranderen. De trend naar meer industrieel ontwerpen en bouwen is reeds vele jaren geleden ingezet.

Steeds meer bouwers, zowel professionele als particuliere vinden de weg naar staalframebouw, een product met potentie.

Door samenwerking tussen Europese partners ontwikkelt het systeem zich steeds verder tot de ultieme manier van modern bouwen.

www.frame-factory.nl

TINY KOZIJN
THINKS BIG
IN TINY HOUSES

www.tiny-kozijn.nl
Langeweg 6, 4756 AK Kruisland
T: +31(0)167 53 24 18

BOSMAN YOUR TINY HOUSE

YOUR TINY HOUSE

**VOOR JOU
GEBOUWD!**

Van ontwerp tot realisatie

WWW.YOURTINYHOUSE.NL

INFO@YOURTINYHOUSE.NL

BINNEN BIJ *Milly*

Milly Fokkema

Leeftijd:
Studie:

64
Projectondersteuner Innovatieve
Projecten Rijksoverheid

Fijnste plekje :
Meest trots op:

Slaapbank
Hele huis

Mooiste woonaccessoire:
Meest inventieve oplossing:

Wifi-thermostaat pelletkachel
Werkhoek in vroegere slaapkooi

„Op die beperkte m2 heb ik alles wat het leven comfortabel maakt. En dat heb ik allemaal zelf gerealiseerd!“

„ Van de slaapkooi heb ik een mooie werkhoeek gemaakt zonder het authentieke karakter aan te tasten”

De woning

Gemeente:	IJsselstein
Locatie:	Jachthaven
Type woning:	Varend woonschip (tjalk)
Woonoppervlak:	ca. 30 m ²
Aantal ruimtes:	4 (excl. machinekamer en vooronder)
Verwarming:	Pelletkachel met kanalisatie
Elektriciteit:	Walstroom en generator (zonnepanelen in optie)

„Mijn wifl thermostat op mijn pelletkacheltje is wel een super gadget. Als ik van mijn werk naar huis rijdt, zet ik de thermostat vast hoger, zodat het kacheltje al lekker snort als ik aan boord stap. “

MEER FOTO'S

STIEKEM GENIETEN VAN WINTER

Ja hoor, na maanden van onophoudelijke droogte, lachen de regenwolken ons weer toe. Eindelijk kan ik mijn wollen truien, schapenvachtjes, handschoenen en gehaakte kleedjes weer uit de kist trekken. Kacheltje aan en genieten maar. Ik had al eerder verteld over het heerlijke zomerleven in ons huisje, maar stiekem geniet ik net zo veel van de wintermaanden. Het blijft af en toe kou kleumen, maar wanneer ik met m'n sjaal, een kopje thee en een warm kruikje in mijn nestje kruip, word ik helemaal blij.

Maar waar de zomer goed is voor een constant vakantiegevoel, voelt de winter als een permanent ziekbed. Met fijne en minder fijne momenten, want ziek zijn in een *tiny house* is net even wat anders. Als je niet lekker bent en je koude ledematen blijven rillen, dan is niets zo fijn als onder een warme douche stappen en een warm woonkamertje betreden. Maar ja, dat is lastig als je *off-grid* woont. In plaats van je zielig op bed te werpen, moet je eerst jezelf herpakken, de boiler inschakelen en een fluitketeltje water opzetten. Ondertussen steek je met je snotterneus een kachel in de fik en hoop je dat 'ie blijft branden, totdat je met klapperend gebit uit je badkamer stapt. Dan pas kan je je overgeven aan je ellendige leven en wegkwijnen.

Tot de dag dat je weer fris en fruitig je bed uit springt. Komt dat mooi uit, want er staat een groep voor mijn huis. Ik had een rondleiding gepland. In plaats van de verwachte 20, staan er 45 studenten van de Rotterdamse Academie van Bouwkunst te trappelen om naar binnen te mogen. Nu staat het record op 26 volwassenen, dus dit is een mooie uitdaging. Gelukkig is Jan-Willem erbij, zodat we de groep kunnen opsplitsen. Hij vertelt buiten over de techniek en ik vertel binnen over ons ontwerpproces en onze ervaringen met zowel de bouw als het wonen. Na 1,5 uur zwaaien wij weer een enthousiaste groep uit en zijn we blij dat we hopelijk weer wat *tiny* zaadjes hebben geplant in toekomstige stadsmakers.

Niet lang daarna hebben we een groep gezellige pubers over de vloer. Niet huis, maar op ons kantoor van de Tiny House Academy. 13 stoere jongens zijn uitverkoren voor een Bèta Challenge en moeten een innovatief *tiny house* ontwerpen. Daarna gaan we met het hele cluppie Martijns huisje bekijken, die hier op het terrein staat. De jongens zijn niet alleen laaiend enthousiast, ze komen ook met fantastische ideeën voor hun eigen ontwerp. Ook hier glunder ik weer bij het idee dat er *tiny* zaadjes zijn geplant.

Dit zijn dagen waarop ik geniet. Voor mij draait het namelijk niet alleen om dat wij lekker klein kunnen wonen. Het gaat vooral om het veranderen van de wereld. En dat begint bij educatie. Beetje bij beetje kunnen we kinderen en jongeren laten zien dat het gebaande pad niet altijd bewandeld hoeft te worden. Zo hé, van 'een dag uit het leven van' tot een morele boodschap. Zijn toch die wintermaanden, die maken mij sentimenteel en meeslepend. Ik kruip denk ik weer mijn nestje in met een warm kopje anijsthee.

BLOG

Noortje Veerman, alias Noortje Regeltut, heeft altijd klein gewoond. Ze is meesterlijk in ontspullen, dol op gezelligheid, leert graag van ervaringen en wil anderen op weg helpen, zoals zij samen met partner Jan-Willem doet met de Tiny House Academy.

NOORTJE

Vivahouse maakt wonen in lege winkelcentra en kantoren snel mogelijk

„MICRO-WONEN is niet alleen iets voor STUDENTEN”

De Britse dames Rajdeep Gahir en Dara Huang hebben met hun Vivahouse een oplossing bedacht voor de woningnood in grote steden. Met de door hen ontworpen modulaire units zijn leegstaande winkel- en kantoorpanden snel en goedkoop om te toveren tot woningen met gemeenschappelijke voorzieningen. „Met onze woonruimtes moedigen wij ook de socialisering van de bewoners aan”, aldus Dara.

De afgelopen weken presenteerde Vivahouse haar concept in het verlaten winkelcentrum Whiteleys in de sfeervolle Londense wijk Bayswater. Een jaar van intensief onderzoek en ontwikkeling heeft een vernieuwend modulair woonsysteem opgeleverd.

De woonunits worden prefab gemaakt in Groot-Brittannië en kunnen binnen 24 uur worden opgebouwd op locatie. De woonunits zijn ontworpen voor woongemeenschappen, want het zijn feitelijk hotelkamers met een tweepersoonsbed, een bureau, veel bergruimte en verlichting. Voor het sanitair, de keuken en woonkamer biedt Vivahouse gemeenschappelijke ruimtes in de winkel- en kantoorpanden. De huurprijzen zijn inclusief alle vaste lasten, belasting en dagelijkse schoonmaak van de gemeenschappelijke ruimtes, terwijl de bewoners in de badkamers zich ook geen zorgen hoeven te maken over toiletartikelen.

Het bedrijf gaat de units zeer flexibel verhuren van een nacht tot jaarlijks met een maandhuur van iets minder dan 700 euro. „Met onze units kunnen we de tijd en kosten voor het ombouwen van commerciële panden naar woonruimte met 70% reduceren ten opzichte van traditionele transformaties. Onze huurprijzen zijn de helft goedkoper dan het eerstvolgende alternatief voor korte of middellange huur in grote steden. We hebben een oplossing gecreëerd voor de beperkte bouwgrond en het tekort aan woningen in steden”, aldus Vivahouse-directeur Rajdeep. „Onze woonunits zijn voor *millennials*, die nu nog 2/3 van hun inkomen moeten spenderen aan woonlasten. Wij willen hen een ruimte geven die zij met trots *thuis* kunnen noemen en waar zij andere mensen kunnen ontmoeten.”

Naast het slim gebruik maken van het tekort aan woonruimte en beschikbare ruimte in overbodig geworden commerciële gebouwen is voor Vivahouse

ook het sociale aspect heel belangrijk. „We hebben onze Vivahouses ook bedacht om levende woongemeenschappen te creëren in strijd tegen de vereenzaming van de enorme hoeveelheid nomadische freelancers, die nu al 42 procent van de Britse

bevolking vormt”, vertelt Dara, die de Vivahouses ook op korte termijn hoopt te realiseren in steden als Manchester, New York en Parijs. „Wij moedigen socialisering aan door gemeenschappelijke ruimtes om te eten, leven, werken en gamen te realiseren, maar ook door het organiseren

van bijvoorbeeld yoga- en mindfulness-sessies. We willen een *Generation Move* op gang helpen door mensen niet geïsoleerd te laten leven, maar hen wel een woonplek te geven die zij verdienen in de grote stad. We wilden met het ontwerp van ons Vivahouse een comfortabel en volwassen leefstijl promoten en het stempel wegnemen dat micro- en flexibel wonen alleen iets is voor studenten. We gooien zo het vastgeroeste huursysteem op de schop. Gezien de overweldigende reacties die wij krijgen geeft het ons veel vertrouwen in een omwenteling.”

„We willen levende woongemeenschappen creëren in strijd tegen vereenzaming van de vele nomadische freelancers”

> Dara Huang (links) en Rajdeep Gahir (rechts) in een unit van Vivahouse.

> Een van de woonunits van Vivahouse.

easy living

Een kleine woning handig inrichten?

Easy Living is een speciaalzaak in **slaapbanken en bedkasten!**
Wij hebben de slaoplossing voor uw kleine ruimte!

Met **onze producten** tovert u in een handomdraai een heerlijk bed tevoorschijn en geniet u overdag van de ruimte die het u bespaart!

Easy Living heeft een uitgebreid aanbod aan **slaapbanken en bedkasten**. Door de vele modellen, kleuren en stoffen zijn er talloze mogelijkheden beschikbaar.

RUIM AANBOD
bezoek onze showroom

VAKKUNDIG ADVIES
Wij denken met u mee!

GRATIS BEZORGD
In geheel NL excl. de wadden

U bent van harte welkom in onze showroom om alle mogelijkheden te bekijken en uit te proberen!
Wij geven u graag advies over welk model slaapbank of bedkast het beste past bij uw wensen.

Easy Living - Middenweg 109-113a - 1098 AH Amsterdam -
www.slaapbanken.nl - info@slaapbanken.nl - 020-6631161

APPEN

met BERT VEREECKEN

Bert Vereecken en Lisa de Landsheere leken op weg om de Belgische *tiny house*-pioniers te worden. Zij zouden de eerste bewoners van een *tiny house* met bouwvergunning én eigen adres worden en wilden met hun website The GreenWay Tiny House een baken van inspiratie en informatie worden in België. Totdat een familieruzie roet in het eten gooide. Klein Wonen Magazine appte met Bert over deze deceptie en de *tiny house*-situatie in België.

Hoi Bert, jullie *tiny house*-droom is plots wreed verstoord. Hoe komt dat?

Lisa en ik waren steeds van plan te bouwen bij mijn ouders in hun grote tuin/weide. Dit was nog bouwgrond en leende zich daar perfect toe. 2 jaar lang deden we onderzoek naar de mogelijkheden op die grond en onderhandelden we met de gemeente. Die stond hier positief achter en hielp steeds mee.

Alle plannen tekenden we zelf ook uit, alle info vergaarden we zelf via workshops (van onder andere Marjolein Jonker) en door te onderhandelen met onze gemeente. Alles was klaar om te starten in oktober, maar door een stevige ruzie met mijn ouders werd alles overhoop gegooid. Zij annuleerden alle plannen, waardoor we onze grond kwijt zijn met als gevolg dat onze droom nu enorm wordt uitgesteld ... En wij nu ook even onze kluts kwijt zijn.

Ai! Hebben jullie jullie kluts alweer een beetje terug of dreunt de klap nog na?

De klap op zich dreunt wel nog wat na natuurlijk. Dit gebeurde vlak voor we zouden beginnen met bouwen. Waar we vooral (en nog steeds) op zoek naar zijn is: wat doen we met The GreenWay Tiny House? Willen we enkel kennis delen? Willen we zelf nog in een *tiny house* wonen?

Verwerken kost tijd, maar waarom niet ergens anders wonen in jullie *tiny house*?

We waren van plan om mensen tips en tricks te leren over *tiny houses* vanuit onze eigen expertrol. Maar natuurlijk, nu we zelf niet direct in een *tiny house* kunnen wonen, wie gaat ons geloven? We hebben weinig autoriteit op dat vlak. Onze bouwvergunning was ook specifiek voor dat type bouwgrond (bij mijn ouders). Als secundaire constructie. Qua moeilijkheidsgraad in België zou ik dit 8/10 geven. Maar effectief een lege bouwgrond kopen en daarop een *tiny house* als primaire en volwaardige woning zetten is 10/10 op dit moment in België qua wetgeving.

Proef ik daar wat moedeloosheid? Begrijpelijk, maar volgens mij zijn jullie wel degelijk experts. *Keep up the good work*, zou ik zeggen en laat je zeker niet blijvend uit jullie droom verjagen. Jullie waren zo dichtbij. Zou toch zonde zijn?

Nu is er nog wat moedeloosheid. We geloven ook wel dat dingen gebeuren omdat ze moeten gebeuren. Nu denken we: misschien is het beter zo? Of nu toch die containerwoning, waar we ook al lang in geïnteresseerd zijn? We denken na en leren hieruit natuurlijk. Maar één ding is zeker: we willen mensen blijven helpen met het verwezenlijken van hun (*tiny house*)-droom of *debt-free living*.

Je vertelde dat wonen in een *tiny house* op een stukje eigen grond in België een moeilijkheidsgraad heeft van 10/10. Is er in België nog helemaal geen draagvlak voor *tiny houses* bij de overheid?

Heel weinig. De overheid is voornamelijk bezig met dichter op elkaar wonen. De Minister van Wonen heeft 1 nacht gelogd in een *tiny house*. Ze vond het vooral goed als noodwoning. Men heeft schrik voor *trailerparks* en marginalisering.

Daarnaast is er het fenomeen dat we te veel groenruimte innemen in België. Men wil verdichten qua woonruimte en de verkavelingen een halt toeroepen. Men vindt *tiny houses* niet *dicht* genoeg. Algemeen wil men eerder verticaal gaan bouwen. Dit is de trend waar men op afstevent in België.

Er zijn toch wel al *tiny houses* in België?

Jazeker, maar dit hangt vaak af van de goodwill van gemeentes en vaak zijn ze slechts gedoogd. Hier willen we met The GreenWay *Tiny House* iets aan veranderen.

Hoe hebben jullie dat dan met jullie *tiny house* geflikt in de gemeente van je ouders?

Doorzettingsvermogen en het is passie gedreven. We zochten alles zelf uit. Heb mezelf leren 3D tekenen en filmpjes maken en leren een website ontwikkelen. Ik deed er alles voor. Goed contact onderhouden met de gemeente en je inbeelden wat ze eventueel graag willen (horen).

Wat is volgens jou het grote verschil tussen België en Nederland als het gaat om *tiny houses*?

Het grote verschil is volgens mij dat Nederland een *campingland* is. *Tiny houses* hebben veel weg van een stacaravan. Ook is Nederland in onze ogen wat progressiever en vooruitstrevender dan de Belgen. Wij Belgen zijn meer gehecht aan *huisje*, *tuintje*, *boompje*. Belgen zien een vaste stenenwoning als hun spaarvarken.

Kijken jullie een beetje jaloers naar de ontwikkelingen in Nederland?

Wij wel. Maar tegelijkertijd zijn wij hierdoor ook gedreven om dit ook hier teweeg te brengen en onze mensen proberen wakker te schudden. Onze overheid heeft *tiny houses* wel op de radar staan, maar doet er niets mee.

Men wil liever dan men bestaande woningen beter isoleert of BEN (bijna energieneutraal) maakt en investeren in warmtepompen met zonnepanelen ipv in nieuwe duurzame en kleinere woonvormen.

Jullie moeten jullie een beetje als Don Quichote voelen of niet?

Ja, voorlopig wel. Haha! We zijn vooral op zoek naar wat we verder voor de *tiny house community* zouden kunnen betekenen.

Zou inderdaad zonde zijn als jullie kennis zou *verstoffen*. Hoe zijn jullie ooit besmet geraakt met het *tiny house*-virus?

Via YouTube ben ik er op mijn 16e jaar opgekomen. Toen dacht ik dat het een bevestiging ging zijn en dit vervaagde even. Maar ik vond het wel heel tof! Wanneer ik 19 jaar was en ik Lisa leerde kennen, wakkerde dit terug op. En voor we het wisten waren we er bijna dagelijks over en mee bezig!

Grappig! Je hebt zelf ook jullie *tiny house* ontworpen. Hoe gaat jullie *tiny house* eruit zien?

Het is net een zeer groot *tiny house*. 10 meter lang op 3.55 meter breedte zonder wielen. Zou moeten getild worden met hijskraan en dieplader.

Wat waren de belangrijkste uitgangspunten voor jullie ontwerp?

We wilden heel graag nog steeds mensen kunnen ontvangen. Dus de keuken en living moest toch wel zo groot mogelijk zijn!

Goed uitgangspunt! Dus bespaart op de andere ruimtes/voorzieningen?

Dat klopt! Maar omdat het *tiny house* zo groot was hebben we nog steeds meer dan voldoende ruimte.

We hadden ook een berghok en ook een ruime badkamer en twee loften!

Hadden? Betekent toch niet dat jullie al afscheid hebben genomen van jullie droomhuisje?

Haha! Zeker niet!

Ooit overwogen jullie *tiny house* in Nederland te bouwen?

Ja! Maar aangezien we nog jong zijn en nog geen werk hadden (pas afgestudeerd), wilden we toch liever in België blijven. Voorlopig proberen we het nog in België. We willen in de rurale rand ergens rond een stad zoals Gent of Aalst gaan wonen. Semi-urban.

Snap ik! Enig idee hoe progressief Gent en Aalst zijn op het gebied van andere woonvormen?

Helemaal niet. Gent heeft al gezegd hier weinig interesse of belang aan te hechten. Zitten ook met het probleem van *waar gaan we zoiets zetten?* Het neemt te veel plaats in gezien andere bouwvormen meer efficiënt de ruimte innemen. Bouwgrond is zodanig duur en schaars dat het volgens velen een aanslag zou zijn om er zoiets als *tiny houses* te zetten. Dit denken de meeste gemeenten ervan.

Klinkt als in de Randstad hier. Zijn landelijke gebieden in het Vlaamse land een betere optie?

Wel dat is het hem hier juist. In de stadskernen gaat het niet (meer). Die zijn te druk en daar past dit zeker niet.

In de rand van de stad zou dit wel nog passen. Maar men wil verdichten. De visie hier is om zo weinig mogelijk groenruimte in te nemen vanaf nu en men wil af van de Vlaamse lintbebouwing. Hierin is de Vlaming expert! Daardoor zitten we nu met de visie dat er enkel nog groenruimte mag worden ingenomen indien het dicht genoeg bij de stad is. Om zo nog te kunnen pendelen zonder auto op een relatief makkelijke manier.

Dit zijn woorden van onze Vlaamse bouwmeester Leo van Broeck, toparchitect, die verkozen is door het parlement om de visie uit te stippelen en waarmee ik een gesprek had.

Dat was dus een behoorlijk ontmoedigend gesprek?

Redelijk wel, ja. Heel jammer hoe het hier zit. Ontmoedigend is misschien niet het juiste woord. Eerder teleurstellend.

En toch blijven jullie je inzetten om dit te veranderen?

Inderdaad. Sowieso of we nu kiezen om een *tiny house* of container te bouwen. In de (nabije) toekomst willen we ons wel inzetten om dit toegankelijker te maken bij gemeentes e.d..

That's the spirit! Veel succes!

Bedankt!

Bert Vereecken (22) en **Lisa de Landsheere (23)** hebben

inmiddels hals over kop een appartement gehuurd., maar dat is absoluut niet hun ding.

Hun motto is echter *tegenslag geeft nieuwe inzichten*. Zij zullen dan ook zonder twijfel binnenkort nieuwe energie vinden om op zoek te gaan naar een woonvorm die hen beter past. Binnenkort zullen zij ook hun website The Greenway Tiny House, vernoemd naar de Groeneweg waaraan hun *tiny house* eigenlijk zou verrijzen, en hun Facebookpagina weer gaan updaten. Zij willen zich nog steeds profileren als de Belgische *tiny house*-pioniers, die graag andere *tiny house*-dromers de weg willen wijzen. Hun opgedane kennis is enorm en natuurlijk niet verdwenen en zij vinden nog steeds dat iedereen de vrijheid moet hebben om in een woning naar keuze te wonen. Dus wellicht komt hun eigen *tiny house* er uiteindelijk toch ook nog!

Tiny Boundaries volgt Nederlands tiny house naar koper op Schots Jura

Van VETTE *roadmovie* naar INSPIRERENDE *docu*

Een in Nederland gebouwd *tiny house* op weg naar het ruige Schotse eiland Jura. Een reis grotendeels door een prachtig landschap. Dat moet toch mooie beelden opleveren voor een vette roadmovie op de website van de ontwerpers van Woonpioniers en de bouwers van Liberté Tiny Houses. Het wordt uiteindelijk een indrukwekkende en inspirerende documentaire. Een *must see!* „Na het zien van de *docu* dacht ik echt *holy moly*. Dit is echt cool!”, aldus *tiny house*-ontwerper Daniël Venneman.

> De standplaats van het tiny house op het Schotse Jura.

© Marnix van Oudheusden KLCK. / Along The Way Production

Tiny boundaries heet de door Marnix van Oudheusden en Kevin van Rijn van mediabedrijf KLCK gemaakte documentaire. Een titel die perfect past bij de reis van het Nederlandse *tiny house* en de levensfilosofie van het Schotse gezin Davidson, dat een simpel leven zo dicht mogelijk bij de grens met de natuur nastreeft. Een manier van leven die zij graag willen delen met anderen door onder meer op verschillende locaties workshops te geven. Daarvoor willen zij graag met hen de Schotse natuur intrekken met een *tiny house*. Nadat een samenwerking met een lokale bouwer stuk loopt op onervarenheid raakt Lynton Davidson via het internet onder de indruk van de aanpak van Woonpioniers.

Heel vreemd kijkt *tiny house*-ontwerper Daniël Venneman er niet van op als hij wordt gebeld door de Schot. Met zijn Woonpioniers wordt hij wel vaker benaderd door belangstellenden uit andere landen. „Maar het blijft natuurlijk leuk als die mensen uiteindelijk speciaal voor jou helemaal naar Nederland rijden om hier een rondje langs *tiny houses* te maken. Dat is grappig. Zo zie je dat deze scène heel internationaal georiënteerd is. Ik vind het best een beetje een kick om een huisje te maken voor bijvoorbeeld Schotland in plaats van hier in de polder om de hoek”, vertelt Daniël. „Lynton kwam in eerste instantie alleen voor het design bij mij. Voor bouwers wilde hij nog lokaal kijken en in Frankrijk. Al met al kwamen we tot het toch wel handig was dat als ik de bouw begeleidde, dat zou doen met bouwers die ik goed ken. Zo kwamen Gijsbert Schutten en Gijs Coumou van Liberté Tiny Houses in beeld. Ik werk ook het liefst in een zo vroeg stadium samen met bouwers. Dat levert altijd fijne processen op. Ik weet inmiddels uit ervaring wel wat wel en niet kan, maar ik wil ook dat de bouwers er achter staan. Soms worden ideeën beter als je wat heen en weer spart. Gewoon elkaar aftasten en kijken waar de kansen liggen en wat zij goed kunnen. Het gaat er uiteindelijk om dat we gezamenlijk met passie de doelen nastreven.”

In dat kader betreft Daniël uiteraard ook de klant hier nauw bij. In het geval van Lynton was de afstand wel een hindernisje. „We moesten alles via Skype doen. Dat heeft niets met dat medium te maken, maar het is toch fijn als mensen gewoon op bezoek komen in je atelier. Maar het ging eigenlijk wel prima. Kwam ook omdat ik aan de andere kant iemand had die wist waar hij het over had. Lynton

> Het tiny house van Lynton & Pi is vooral een werkkruimte.

© Marnix van Oudheusden KLCK / Along The Way Production

„Onze basis is altijd om duurzame oplossingen te vinden die verbonden zijn met de bewoners en de plek.”

was een kritische spanningspartner en er was wederzijds begrip”, vertelt de ontwerper, die ook niet ter plaatse een kijkje kon gaan nemen. „Daar was geen budget voor. Dat vond ik wel jammer, want onze basis is altijd duurzame oplossingen te vinden die verbonden zijn aan de bewoners en de plek. Het was dan ook beter geweest als ik ter plekke had kunnen kijken, maar ze zijn uiteindelijk hartstikke blij met hun *tiny house*, dus het project is goed geslaagd. Je gaat zo iets gewoon aan, omdat het een avontuur is. En dan zien we wel waar we uitkomen.”

Uiteindelijk kunnen Gijsbert en Gijs aan de slag met het levenswerk van Lynton, zijn vrouw Pi en hun kinderen aan de hand van een op maat gesneden ontwerp. „We hebben echt gekeken naar het Schotse landschap en andere projecten in de buurt. Ook hebben we typisch lokale materialen erin verwerkt. Het ontwerp is asymmetrisch geworden, zodat je niet een hoge kant creëert. Het kan erg onguur zijn op Jura en erg hard waaien. Door de vormgeving kun je ook nog scheerlijnen aanbrenge via schuine lijnen, zodat

© Marnix van Oudheusden KLCK / Along The Way Production

het er erg vet uitziet. Uiteindelijk is er in overleg met Lynton voor gekozen om het workshopidee voorrang te geven op de woonfunctie. Het is dan ook iets meer een werkunit geworden dan een *tiny house*. De balans tussen die 2 vinden was de grootste uitdaging."

Bouwers Gijsbert en Gijs besluiten hun puike stukje werk uiteindelijk zelf te gaan brengen. Een bijzondere reis (zie kader bij dit verhaal), omdat Marnix en Kevin meereizen met hun camera's. „Zij hebben een mediabedrijf en doen af en toe projecten, die zij gewoon cool vinden. In eerste instantie dachten zij er een vette *roadmovie* van te maken. Toen zij Lynton ontmoette en hem hoorde spreken over zijn levensfilosofie, dachten zij: dit verhaal is veel toffer. Dat hebben zij vervolgens geprobeerd vast te leggen en ik vind dat zij dat op een hele mooie manier hebben gedaan. De reis is nu meer een metafoor geworden voor de veel grotere reis, die Lynton en Pi met hun leven maken. Zo is het meer een documentaire geworden dan een *roadmovie*. Door het verhaal van Lynton heeft de film meer diepte gekregen", vertelt Daniël, die het daardoor een hele bijzondere film over een *tiny house* vindt geworden. „Vaak gaan video's over het product *tiny house*, maar ik vind eigenlijk de diepe persoonlijke verhalen van mensen die een dergelijk stap nemen veel interessanter. Die zijn veel inspirerender dan het huisje zelf."

Met het verhaal van Lynton en zijn gezin is die inspiratie zeker aanwezig in *Tiny Boundaries*. „Zoals zij hun leven anders inrichten, meer in balans, dat zal zeker veel mensen inspireren. Daar is ook moed voor nodig. Moed die ik herken van veel mensen die zo'n stap maken", zegt Daniël, voor wie het eindresultaat

van Marnix en Kevin een heuse surprise is. „Het is gewoon totaal een cadeau voor ons allemaal. Dat dit eruit is gekomen is echt supervet! Na het zien van de *docu* dacht ik echt *holy moly*. Dit is echt cool! Het is natuurlijk een prachtige promo voor ons werk, maar vooral een heel inspirerend verhaal."

De documentaire Tiny Boundaries heeft ook een eigen website.

> Gijsbert overhandigt de huissleutels aan het gezin Davidson.

© Marnix van Oudheusden KLCK / Along The Way Production

© Marnix van Oudheusden KLCK / Along The Way Production

Gijsbert Schutten en Gijs Coumou tonen ballen met tiny house-reis naar Schotland

„Het is echt GAAF wat wij hebben GEDAAN”

Lynton Davidson speelt met zijn inspirerende verhaal de hoofdrol in de *tiny house*-documentaire *Tiny Boundaries*, maar voor ontwerper Daniël Venneman is er ook een heldenrol voor bouwers Gijsbert Schutten en Gijs Coumou van Liberté Tiny Houses. „Zij zijn degenen met ballen, want zij hebben dat ding daarheen gebracht.” Hun verhaal mag dan ook niet ontbreken.

Gijsbert en Gijs weten tijdens de bouwfase niet welk avontuur hen boven het hoofd hangt, totdat Gijsbert een bezoekje brengt aan Lynton en Pi op Jura. „Ik wilde ze toch even ontmoeten. Ik heb toen de rit al met de auto gereden en bij thuiskomst was ik er al snel uit: we gaan hun *tiny house* zelf wel brengen. De jongens van KLCK zouden eerst meegaan voor wat leuke beelden voor de website, maar uiteindelijk wilden ze de reis graag filmen.”

Naarmate het avontuur nadert krijgt het tweetal wel een beetje knikkende knieën met alleen een ritje met het casco *tiny house* naar een evenement als voorbereiding. „We hadden dus heel weinig ervaring. Ik heb mij wel een paar keer afgevraagd *moeten we dit nu wel doen?* De wegen zijn daar soms zo smal! Maar we wilden het persé doen, omdat we er anders ons leven lang spijt van

zouden hebben.” En zo gaan beide bouwers samen met Marnix van Oudheusden en Kevin van Rijn van mediabedrijf KLCK op pad. Via IJmuiden, de veerboot en Newcastle koersen zij af op Schotland. „Eerst hadden we natuurlijk nog goede wegen. We hadden het *tiny house*, compleet met zonnepanelen erin, vooraf niet gewogen, maar je merkt dat het gewoon een zwaar en massief ding achter je auto is. We hadden overigens een goede auto gehuurd, want met onze eigen auto ging het echt niet lukken. In Nederland kwamen we er al geen viaduct mee op. Het is natuurlijk geen klein aanhangertje waar je mee rijdt!”

Snelwegen worden provinciale wegen en uiteindelijk Schotse landweggetjes. „Het went wel als je er een tijdje mee rijdt, maar het kost veel energie”, vertelt Gijsbert. „We wisselden na een uur of anderhalf. Dat was echt nodig, want je moet echt wel scherp blijven. Een *tiny house* heeft natuurlijk de maximale afmetingen voor wegverkeer, dus op de provinciale wegen met veel vrachtwagens was het wel even spannend of dat allemaal zou passen. En dan natuurlijk links rijden, dat was ook een dingetje. Je moet dan ook niet nonchalant worden. Er hangt toch een bak geld achter je en, belangrijker nog, iemands levenswerk. Je moet echt met twee handjes aan het stuur blijven.”

Uiteraard trekt het Hollandse viertal veel bekijks onderweg. „Mensen die langs rijden en naar binnen kijken, vrolijk gebaren of foto's maken

> De rit door Schotland is een en al natuurpracht.

vanuit de auto. Ook kregen we veel reacties als we ergens parkeerden. Je bent echt een attractie." De avonturiers nemen wel ruim de tijd voor hun trip. „We hadden er 3 dagen voor uitgetrokken. Je rijdt niet zo snel en we hebben natuurlijk geregeld heen en weer moeten rijden om de beelden te filmen. We moesten ook over een redelijk steile bergpas en kronkelden langzaam langs vele *lochs*, een soort fjords. Het laatste stuk op Jura was zelfs eenbaans met slecht wegdek. Daar hebben we nog het langst over gedaan, want daar konden we slechts iets harder dan stapvoets rijden. Erg was dat niet, want het is zo'n mooi land."

Door de voortdurende focus op de weg krijgen Gijs en Gijsbert weinig mee van de *filmshoot*. „Marnix en Kevin zaten achterin. Zij hadden een eigen script en waren constant bezig met wat we tegenkwamen. Wij waren zo met de reis en het *tiny house* bezig, dat het filmen grotendeels langs ons heen is gegaan. Toen we de documentaire zagen was dat dan ook best emotioneel. Toen drong het pas door dat het echt gaaf is wat wij hebben gedaan. De documentaire is geweldig geworden. Bij mijn eerste ontmoeting had ik niet door hoe mooi Lynton over zijn *tiny house*-droom kan vertellen. Dat bleek pas toen we met het huisje daar aankwamen. Dat was heel bijzonder en maakte de film compleet."

> Koffiestop in een typisch Schots kustdorpje.

> V.l.n.r. Kevin, Pi, Lynton, Gijsbert, Gijs en Marnix.

Tiny house-rijtips van Gijsbert en Gijs

Na hun Schotse reisavontuur kun je Gijsbert en Gijs gerust experts op het gebied van het verplaatsen van *tiny houses* noemen. Hierbij de 4 belangrijkste tips:

1. Neem een goede auto, die voldoende power heeft om je *tiny house* te trekken.
2. Zorg voor een goede gewichtsverdeling. Verzwaar de voorzijde eventueel met lading of zandzakken, zodat je *tiny house* goed op de kogel van de trekhaak drukt.
3. Neem de tijd en rijd vooral als het rustig is op de weg.
4. Ga op weg zonder deadline. Ga even chillen of slapen als je concentratie afneemt.

**BEKIJK HIER
DE DOCU
TINY BOUNDARIES**

LEER JE EIGEN TINY HOUSE ONTWERPEN EN BOUWEN

Tiny House e-course

Hét minimalistische cadeau!

De meest uitgebreide online cursus
voor maar € 125,00

- 10 online lessen
- aangevuld met live events
- o.a. financiering, ontwerp en woonlocaties

Koop de cursus-giftcard op:

Marjolein
in het klein

Jouw tiny droomhuis is snel gevonden

TinyFindy® is hét platform voor vraag en aanbod van Tiny Houses, kavels en producten voor Tiny Houses.

www.tinyfindy.nl

NU BESTELLEN! KLIK HIER

NIEUW!
e-book

**SLIM
RUIMTE-
GEBRUIK2**

RUIMTE-INNOVATIE OP DE VIERKANTE MM

**KLEINER WONEN EN LEVEN:
GEEN HYPE MAAR TREND**

20 voorbeelden
met uitgebreide
beschrijvingen,
foto's en video's

**SLIM
RUIMTE-
GEBRUIK2**

U kunt dit e-book bestellen op
www.bouwtotaal.nl/slim-ruimtegebruik-2

Ook *TINY HOUSES* in Wijk van de TOEKOMST

De vrije manier van bouwen in het Almeerse Oosterwold krijgt navolging in het Brainport Smart District in de Helmondse wijk Brandevoort. Zelf noemt de gemeente het de Wijk van de Toekomst, omdat er zoveel mogelijk nieuwe, slimme inzichten en technologie worden gebruikt in een duurzame, sociale en aantrekkelijke woonomgeving. Het moet vooral een wijk worden waar iedereen op zijn eigen manier kan wonen. Ook klein!

'Gezocht: pioniers die willen bouwen in Brandevoort', kopt de website van Brainport Smart District. Het project zoekt mensen, die duurzaamheid en circulair bouwen belangrijk vinden en heil zien in de ontzorging door slimme technologie en digitalisering. De komende 10 jaar moet in de wijk Brandevoort een prachtige omgeving met een hoge kwaliteit van leven worden gerealiseerd met als pijlers sociale samenhang en vernieuwende initiatieven. Het wonen van de toekomst moet hier vorm gaan krijgen.

Het project biedt ook volop kansen voor wie klein wil gaan wonen. *Tiny houses* worden zelfs expliciet genoemd als mogelijkheid en in het inspiratieboek is *Tiny House Nederland* als referentie opgenomen. Ook worden autarkische woningen en open source-huizen als voorbeeld gegeven. De grootte van de kavels is volledig afhankelijk van de persoonlijke en gezamenlijke woonwensen van de toekomstige bewonersgroep en het budget dat zij zich kunnen veroorloven. Net als in Oosterwold krijgen de toekomstige bewoners veel bouwvrijheid, maar er wordt ook verantwoordelijkheid verwacht. Zo dienen zij zelf voor water, energie, publiek groen en wegen te zorgen.

De eerste bijeenkomsten met belangstellenden zijn inmiddels achter de rug en binnenkort bouwen studenten van de Technische Universiteit Eindhoven het eerste huis, dat als voorbeeld en inspiratie moet dienen voor de toekomstige bewoners.

> Impressie van het voorbeeldhuis van de studenten van de TUE.

Tekst: Noortje Veerman

> Noortje Veerman bij het Rotterdamse expohuisje.

© Tiny House Academy

Veel BELANGSTELLING *TINY EXPO* Rotterdam

De centrale hal van Bibliotheek Rotterdam stond afgelopen zomer een maand lang in het teken van *tiny houses*. Er was niet alleen aandacht voor de huidige ontwikkelingen op zowel landelijk als Rotterdams niveau, ook werd er aandacht besteedt aan welke schrijvers regelmatig of permanent in een *tiny house* (schrijvershuisjes) wonen.

Er stonden 3 abstracte huisjes met elk een eigen inhoud. Het schrijvershuisje vertelde over diverse schrijvers en welke boeken zijn geschreven in een *tiny house*. Ook werd er aan de bezoekers gevraagd hoe zij hun eigen huisje zouden willen inrichten. Daar mocht bij geschreven en getekend worden. Het Architectuurhuisje bestond uit een groot aantal maquettes en modellen van architecten of bureaus, waarvan er vele in het echt te zien zijn in Almere. Uiteraard ook met foto's, filmpjes en uitleg.

Het Rotterdamhuisje werd volledig ontwikkeld door Noortje Veerman. Hierin werden de 4 Rotterdamse huisjes besproken, die alle gebouwd zijn bij de *Tiny House Academy*. Martijn, die inmiddels kantoor houdt in zijn *tiny house* op wielen op de Kroon. Jente, die woont in Proeftuin Erasmusveld. Jeroen en Tessa, die in hun containerwoning wonen op Heijplaat. En natuurlijk het thow van Noortje en haar vriend Jan-Willem zelf.

Het huisje bestond uit 4 persoonlijke verhalen, (bouw) foto's, een time lapse van de bouw, maquettes, demonstratiemodel van een helofytenfilter en een doorsnede van een muur. Om de informatiestroom compleet te maken, werd er op de laatste vrijdag een bibliotheekcollege gehouden. De zaal was volledig uitverkocht, ondanks de zomerse temperaturen buiten. Noortje en Jan-Willem hielden een lezing met uiteraard een Q&A na afloop. De expo en de lezing waren geslaagde activiteiten, die ook maar weer aangaven hoeveel geïnteresseerden er zijn in Rotterdam en omgeving.

ETEN uit de MUUR

Tekst & illustratie: Marcel van Mierlo

In de reguliere woningbouw zal je ze niet vaak tegenkomen: huisjes van stro, mais, champignons of zeewier. Maar klein wonen-liefhebbers denken nu eenmaal net even anders. Bouwmaterialen die groeien in de natuur, sluiten voor veel mensen naadloos aan bij hun gekozen levensstijl. Na schapenwol, vlas- en hennepisolatie, en natuurlijk hout, dienen zich innovatieve eetbare bouwmaterialen aan, die hun weg zoeken in het nieuwe wonen.

Architectenbureau Studio 1984 uit Frankrijk vindt bouwen met onafgewerkt stro een goed idee. Binnen 3 weken tijd bouwen zij een fantastisch strohuisje van herbruikbare, eetbare stro en recyclebare materialen. Onafgewerkte buitenmuren van strobalen zorgen voor een goede isolatie en maken de ruimte wind en waterdicht. De ventilatie onder het opgetilde dak voorkomt oververhitting in de zomer. Wordt het huisje ooit weggehaald, dan blijft er niets achter. De architect heeft er echt alles aan gedaan om dit huisje zo duurzaam mogelijk uit te voeren. En het [bouwen](#) is ook nog eens een feestje. Flink timmeren en sjoeven met strobalen en je eigen strovilla is klaar. Wordt de strowoning ook een nieuwe stroming in het Nederlandse wonen? Meer informatie over bouwen met strobalen vind je op: [strobouw.nl](#).

© Studio 1984

© Studio 1984

© Vandkunsten

© Vandkunsten

Het is een moderne variant op een eeuwenoude traditie, het zeewierhuisje. Zeewier is een losse aanduiding van groepen niet verwante algen die in zee leven. Meestal doelt men daarbij op meercellige, relatief grote (macroscopische, met het blote oog herkenbare) algen of wieren die aan de bodem zijn gehecht. De bewoners van het Deense eiland Laeso bouwen al huisjes met zeewier in de 19e eeuw. Hiervan zijn er nu nog een twintigtal te bewonderen. Architectenbureau Vandkunsten denkt dat de moderne eisen aan duurzaamheid en natuurvriendelijk bouwen kansen bieden voor een nieuwe periode van zeewierhuisjes. De basis is een houtskeletbouwframe. Extra zekerheid is ingebouwd door het toepassen van een onderlaag hoogwaardige dakbedekking. Maar zeewier is verreweg het belangrijkste bouw materiaal, gebruikt als isolatie en afwerk materiaal voor het dak en de gevel. 'De levensduurverwachting is gelijk aan een traditionele woning, terwijl de carbon-footprint aanzienlijk lager is.' zegt Vandkunsten. Hebben de Denen hier een bouw methode te pakken, die Europa gaat veroveren? Laat je inspireren: [huisje van zeewier](#).

© Vandkunsten

© Ecovative Design

Een paddenstoel is het vruchtlichaam van een schimmel of zwam. Paddenstoelen vormen maar een klein deel van de schimmel, waarvan het grootste deel zich onder de grond bevindt in de vorm van schimmeldraden (hyfen). Natuurlijk wil je geen groei van schimmels in je huis, maar Ecovative Design maakt wel met succes producten op basis van paddenstoelen. Inmiddels heeft het bedrijf ook een *tiny house* op wielen gemaakt, volledig geïsoleerd met paddenstoelen in de holle ruimte van de houten panelen. 'De constructie is ook nog eens gelijmd met hyfen' zegt een trotse Jen Towne van Ecovative. En zelfs de akoestische tegels zijn gemaakt met gebruik

© Ecovative Design

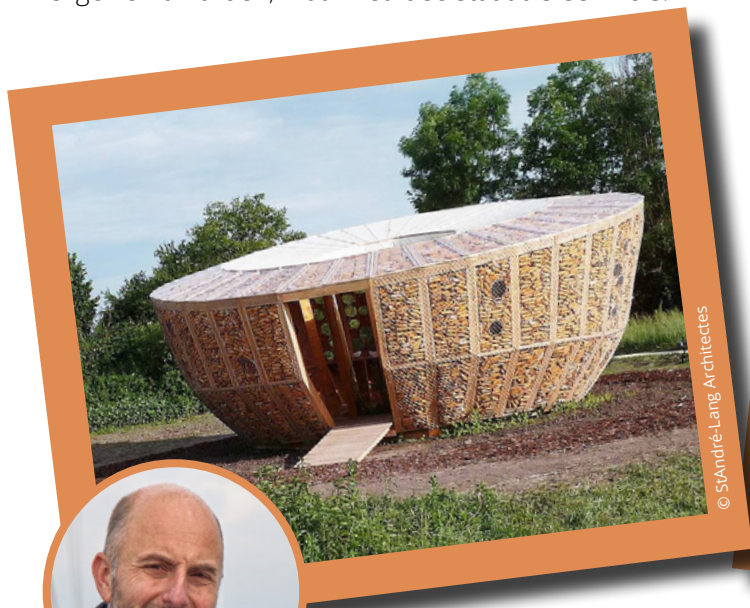

© Ecovative Design

van paddenstoelen. De constructie is nog steeds van hout, maar de champignons leveren een belangrijke toegevoegde waarde aan dit rijdende huisje. Nooit gedacht, dat je nog eens blij zou worden van champignons in de muur

Architectenbureau St André-Lang gaat nog een stap verder en maakt een gevel, die helemaal is gevuld met maiskolven. Het maiskolvenhuisje gaat uit van een ronde buitenvorm. De zon verlicht door een centrale opening in het dak steeds andere zones van het gebouw. De slaapplekken liggen bijvoorbeeld aan de oostzijde. In het midden van het gebouwtje is een klein binnentuintje. Aan de water- en winddichting moet nog wel gewerkt worden, maar het idee staat als een huis.

De toepassing van eetbare bouwmaterialen groeit. Natuurlijk moeten we wel zeker weten dat de materialen ook een lange technische levensduur hebben en geen bijdrage leveren aan het wereldvoedseltekort.

© StAndré-Lang Architectes

© StAndré-Lang Architectes

Marcel van Mierlo is bouwkundig ingenieur met een passie voor kleine gebouwen, zeilen en bijen. Blogt regelmatig over bouwsels, die je zo in je achtertuin zou kunnen zetten. op zijn blogpagina Leven in Tuinen. Tevens schrijver van de boeken Slim Ruimtegebruik 1 & 2 met zelf getekende illustraties!

Artistiek stel Noortje en Egon realiseert eigen Artship

Bouwen met AUTOBANDEN en RESTMATERIALEN

Doorzettingsvermogen, inzicht, fysieke kracht en het bouwproces zelf leuk vinden. Dat heb je volgens Egon Kracht en Noortje Braat nodig om hun *Artship*, zoals ze het zelf noemen, te bouwen. Een uniek project dat in Almere Oosterwold op basis van restmaterialen en de technologie van een *Earthship* wordt gebouwd. Onze kersverse Oosterwold-correspondent Ibolya Moór nam een kijkje bij de moedige bouwers.

Van onze correspondent in
OOSTERWOLD

Ze bouwen dus een variant op een *Earthship* de polderklei van Oosterwold. Egon Kracht (52) en Noortje Braat (38) nemen even pauze van hun werkzaamheden om mij te woord te staan. Ze zijn al vanaf 2014 met de voorbereidingen aan hun project bezig en wonen vanaf mei 2016 in een bouwkeet op het terrein waar ook de bouwwerkzaamheden plaatsvinden.

Het idee om een huis te bouwen van restmaterialen is eigenlijk bij puur toeval ontstaan. In 2013 zagen ze bij de VPRO's Tegenlicht een documentaire, waarin het aan het eind een stukje over het nieuwe wonen in Almere Oosterwold ging. Noortje en Egon wilden graag samen een ander huis, waarin de kunst een centrale plek in kon nemen, maar omdat zij beiden zzp'ers zijn was het verkrijgen van de benodigde hypotheek erg lastig. Het idee om van restmaterialen een huis te gaan bouwen zou de bouwkosten enorm gaan drukken.

Geïnspireerd door de documentaire woonden ze in januari 2014 de eerste vergadering van de gebiedsregisseur van Oosterwold bij. Er bleek een mogelijkheid te bestaan om zelf je huis te bouwen, mits deze aan het Bouwbesluit voldoet. Egon had zelf al een keer een verdieping op zijn huis gebouwd en zag deze uitdaging wel zitten. Het was een win-win situatie, want op deze manier konden ze gelijk een groot deel van het financieringsprobleem oplossen.

Gemotiveerd door deze kennis en het verlangen om hun levensstijl om te gooien dook Noortje het internet op. Ze wilden beiden een levensstijl waarin gekeken werd naar wat ze minimaal nodig hadden en om een zo klein mogelijke footprint op de aarde achter te

laten. Tevens trok hun het idee om zoveel mogelijk zelfvoorzienend te zijn erg aan. Dit paste prima in de filosofie van Oosterwold, waar je een energie neutrale woning moet bouwen en de verplichting hebt tot het voeren van landbouw op de helft van je kavel.

Dit bracht Noortje op de site van de *Earthships*. Dit zijn huizen die op basis van autobanden en restmaterialen worden gebouwd. Het idee achter het bouwen van *Earthships* is, dat deze materialen al zijn geproduceerd en in plaats van ze te recyclen ze te gaan gebruiken voor de bouw van je huis. Het andere voordeel is dat er geen nieuwe materialen geproduceerd hoeven te worden voor de bouw van een nieuw huis. In Olst werden er op dat moment al 35 woningen volgens dat principe gebouwd.

Gesteund door het idee dat het mogelijk was hun plannen te realiseren gingen zij in juni 2014 naar de tweede vergadering van de gebiedsregisseur. Deze had ondertussen een kaart van het gebied ter beschikking. Hierop konden Noortje en Egon hun groene stip plaatsen, waardoor de bouwlocatie kenbaar werd gemaakt. Dit is de eerste stap die ondernomen moet worden om een huis in Oosterwold te kunnen gaan bouwen. Leuk detail is dat er op dat moment nog zo weinig gegadigden waren dat er nog geen nummers aan de initiatieven werden toegekend. Later zou dat wel gebeuren en kregen ze initiatiefnummer 1 toegewezen.

De volgende stap was het vinden van een architect die een huis wilde ontwerpen volgens de principes van een *Earthship*. Deze vonden ze via een kennis van Noortje in Blaricum, die juist huizen wilde gaan

ontwerpen volgens het nieuwe groene denken. Noortje en Egon gingen uit van een huis dat gebouwd moest gaan worden op basis van hun minimale behoeften, dus gingen ze samen met de architect kijken wat deze waren. Aangezien ze beiden vanuit huis werken hebben ze behoefte aan ieder een eigen werkruimte. Noortje speelt viool, maakt theater en schrijft, Egon componeert en speelt contrabas.

Twee werkruimtes, een slaapkamer, badkamer, woonkamer met keuken welke samen 83m² beslaan, hieraan vast bouwen ze nog een serre/kas en een repetitieruimte/studio die 36 m² moest worden. De studio moet een multifunctionele rol gaan vervullen. Niet alleen als repetitieruimte, maar ook als een verhuurbare unit voor workshops en retraites. In de studio moet daarom een extra keukenblokje en toiletvoorziening komen. Verder is het de bedoeling om zo min mogelijk apparaten in huis te hebben en alles zo *low tech* als mogelijk op te lossen,

In plaats van te recyclen gebruik je restmaterialen voor de bouw van je eigen Earthship

> Egon en Noortje bij een van de autobandmuren in hun Artship.

> De autobanden worden opgevuld met klei en zand.

> Het Artship van Egon en Noortje in aanbouw.

zoals het composttoilet dat ze nu al hebben. Op basis van deze minimale behoefte en de beschikbare bruto vloeroppervlakte van 160m² kon er gekeken worden naar de minimaal benodigde hoeveelheid grond.

In Oosterwold mag de beschikbare bruto vloeroppervlakte maximaal 1/8 van het terrein beslaan, dus werd de totale hoeveelheid grond op 1275m² bepaald. In 2014 kon er nog land gekocht worden in 3 verschillende groepen; de standaard-, landschaps- en landbouw kavels. De grootte van de kavel kon ook nog zelf bepaald worden mits de regels, die bij de soorten kavels hoorden, werden toegepast. Zij kozen voor de standaardkavel.

Het huis wordt op basis van houtskeletbouw (nieuw hout) gebouwd met een isolatie van houtvezel en een wand van autobanden. De banden worden gevuld met 2 kruiwagens klei en zand om zo aan voldoende thermische massa te komen. Om te voorkomen dat de opgenomen warmte naar buiten straalt is er nog een isolatielaag aan de buitenkant noodzakelijk. De opzet van het huis is om optimaal gebruik te maken van alle beschikbare zonnewarmte. In eerste instantie was er ook nog een schuine talud van aarde op de zijkant van het huis gepland, maar toen bleek dat de dikte van de palen in de constructie daarvoor niet voldoende

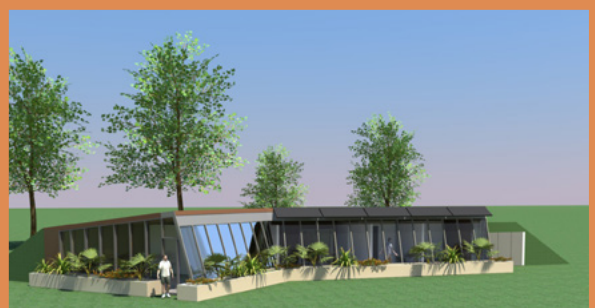
Een recyclingbedrijf kon de 700 autobanden leveren, de rest komt overal vandaan

was hebben ze deze laten vervallen. De vergunning werd ingediend, toegekend en in mei 2016 werden zij de gelukkige eigenaars van de grond. Een bouwkeet werd geplaatst en Noortje en Egon namen hun intrek in de tijdelijke woning. De bedoeling was om gelijk te gaan bouwen, maar er bleek slechts een vergunning onder voorbehoud te zijn verstrekt. Dit hield in dat de ingediende constructieberekening achteraf niet akkoord werd bevonden en opnieuw berekend moest worden. Dit zorgde voor een vertraging van elf maanden.

In april 2017 kon er eindelijk gestart worden met de bouw. Ondertussen hadden ze een recyclingbedrijf in Staphorst gevonden die de benodigde hoeveelheid banden (700 stuks) kon gaan leveren. Daarnaast werden de restmaterialen overal vandaan gehaald. Uit vuilcontainers, *marktplaats gratis af te halen*, of via tips die hun ter ore kwamen. Het enige wat echt maatvast is, is de kamerindeling. Verder wordt er zoveel mogelijk gekeken naar wat er te krijgen is, hoe deze materialen toegepast kunnen worden en wat er allemaal zelf gebouwd kan worden. Zeker gezien het aantrekken van de economie en de bouw dat voor duurdere materialen en arbeidsloon zorgt.

Op dit moment is het fundament voor het gebouw klaar en staat het frame voor de woning. Elk moment dat er tijd, geld en materialen beschikbaar zijn wordt er aan de woning gebouwd. Noortje en Egon hebben nog geen idee wanneer het helemaal klaar is, maar voorlopig wonen ze prima in de bouwkeet en genieten ze volop van hun land waarop ze al landbouw plegen.

Ibolya Moór is onze correspondent in het experimentele Oosterwold (Almere). Iedere editie belicht zij een bijzonder woonproject in dit unieke bouwgebied. Ze werkt ook hard aan het bijzondere verhaal van haar Hongaarse familie, dat binnenkort in boekvorm te verkrijgen is onder de titel *De Vloek van de Hongaarse familie Moór*. Daarnaast deelt zij graag haar ervaringen om anderen te helpen inzien dat je je leven zelf kunt sturen. Dit doet Ibolya op sociale media en haar website via blogs, vlogs en gedichten. En zij is apetrots, dat zij als selfmade projectontwikkelaar haar droomhuis heeft gebouwd in Oosterwold.

>Het Artship met woonruimte, verhuurwerkstudio en serre.

Please in my back yard (PIMBY)

Wat mensen zoal niet in hun *back yard* willen (NIMBY) is genoegzaam bekend. Vooroordelen en angst voor het onbekende sturen dan de regie. De kunst van het vinden van een geslaagde match voor een bouwlocatie voor een *tiny house* is dan ook niet gemakkelijk, maar er is hulp!

Na mijn vorige 2 artikelen heb ik o.a. een reactie ontvangen van een echtpaar dat graag een boerderijtje wilde aankopen. Ze wilden een stal ombouwen tot mantelzorgwoning voor één van hun ouders. Qua minimale afmetingen klopte alles. Ook werd toegezegd dat na overlijden van de bewoner van de mantelzorgwoning de woonfunctie van de stal zou worden opgeheven. Toch ging het plan om onduidelijke redenen niet door. Het plafond was te hoog en een deel van de schuur stond op agrarische grond. Zelfs voor een meedenkende burger is het niet te beredeneren hoe weinig creatief de betreffende ambtenaar zich opstelde.

In de jaren dat ik consultant was voor het ombouwen van boerderijen tot woonboerderijen voor senioren (meerdere zelfstandige appartementen) heb ik veel mooie initiatieven zien stuk lopen op niet beredeneerbare regelgeving. Een van de meest onbegrijpelijke vond ik destijds *dat er meer verkeersbewegingen zouden komen op de rustige plattelandswegen*. Hoe krijg je dat nu gerijmd met zorgen over de leegloop van het platteland? En hoe met een tekort aan bouwlocaties voor o.a.

seniorenhuisvesting? En alsof een actieve boerderij niet ook heel veel verkeersbewegingen (van enorme vrachtwagens!) met zich meebrengt.

Ook *tiny house*-bewoners lopen vaak tegen onberedeneerbare tegenwerkingen op, op zoek naar een woonlocatie. Maar er zijn ook handige hulpmiddelen bij het zoeken van locaties of kleine appartementen. Een mooi voorbeeld is www.woongroep.net. Daarop zijn de volgende rubrieken voor matching te gebruiken:

- Pand of bouwlocatie aangeboden
- Woongroep zoekt pand
- Woongroepen in oprichting

- Woongroep zoekt bewoner
- Bewoner zoekt woongroep
- Bemiddeling is gratis

In verband met dit artikel heb ik onlangs in de rubriek *Pand of bouwlocatie aangeboden* een algemene oproep voor bouwlocaties voor *tiny houses* in heel Nederland geplaatst. Wie weet staat er inmiddels een aanbod? Je kunt zelf een gerichtere advertentie plaatsen voor een provincie of gemeente waar je graag je *tiny house* zou willen realiseren.

Andere sites voor het zoeken van geschikte initiatieven en locaties:

omslag.nl
particulieropdrachtgeverschap.nl

Wim Kromwijk belicht iedere editie een aspect van Anders, Actief en Comfortabel Wonen in een kleine woning. Wim is directeur van LaCoTA, een inkoopcoöperatie op het gebied van anders, actief en duurzaam wonen. Kernbegrippen daarbij zijn buurgemeenschappen, participatie, veiligheid, personenalarmering, domotica, (digitale) mantelzorg, WMO en het opzetten van een open standaard voor een landelijk werkend mantelzorgprogramma. Dit alles om met moderne slimme thuishetchnologie langer comfortabel thuis te kunnen blijven wonen. LaCoTA geeft op haar [website](#) en in haar [nieuwsbrief](#) veel informatie over [mantelzorgwoningen](#), [gemeenschappelijk wonen](#) en [comfortabel wonen](#). Wie een vraag heeft aan Wim kan hem [mailen](#).

KLEIN SLAPEN

Een huis zonder bed is geen huis. Maar waar laat je dat enorme gevaarte in je kleine woning? Er zijn tal van mogelijkheden en slimme oplossingen. Klein Wonen Magazine stak haar licht op in *tiny* slaapland.

**„Het is toch
PRAKTISCH als je
BED niet de
hele dag in een
KLEINE RUIMTE
blijft staan?“**

INTERVIEW

Steeds meer mensen kiezen voor kleiner wonen. Het lijkt dan logisch om zo efficiënt mogelijk met je woonruimte om te gaan. Een bed is een grote sta in de weg in een klein huis en toch tekent bijna iedereen het gevaarte in op zijn woonplattegrond. Waarom? Dat vroeg Daniëlle Bergman, specialist in ruimtebesparend slapen, zich recent hardop af op LinkedIn. Het antwoord probeert zij ook zelf te vinden. „Ik denk dat het nog steeds de onbekendheid is.“

> Daniëlle Bergman op een van haar fraaie slaapbanken.

Er zijn tegenwoordig tal van fraaie en slimme slaapbanken en bedkasten verkrijgbaar, die prima als permanent bed kunnen worden gebruikt en daarbij ook nog multifunctioneel zijn. Bedkasten, die in een handomdraai kunnen worden omgetoverd van een bed tot een meubel met een zitbank, eettafel óf bureau. Gasveren zorgen voor het licht in- en uitklappen en vaak kan het matras en beddengoed gewoon mee ingeklapt worden. Twee bandjes eromheen en klaar is Kees! *Waarom is er zoveel nieuws over kleinere woningen en ben ik nog nauwelijks een projectontwikkelaar, of andere mensen die zich hiermee bezighouden, tegengekomen die nadenkt over het gebruik van ruimtebesparende meubels?* Zo luidde het recente LinkedIn-bericht van Daniëlle. „Het zit blijkbaar niet in de denkwijze. Als ik impressies van nieuwe klein wonen-projecten zie is daar nooit een slaapbank of bedkast in opgenomen. Dan denk ik: zonde! Mensen denken bij een ruimtebesparend bed meestal aan een simpel slaapbankje van een grote meubelketen. Die hebben het negatieve imago dat ze niet lekker slapen of zitten. Maar voor wie iets meer uitgeeft zijn er echt heel veel kwalitatief hoogstaande alternatieven”, aldus de vrouw, die in 2016 samen met haar man Jeroen Faber de Amsterdamse slaapbank- en bedkastspecialist Easy living overnam.

„Als ik projectimpressies zie is daar nooit een slaapbank of bedkast in opgenomen. Dan denk ik: zonde!”

Met het stijgend aantal eenpersoonshuishoudens en de steeds groter wordende groep mensen die om uiteenlopende redenen klein en betaalbaar wil wonen wordt de behoefte aan ruimtebesparende meubelen ongetwijfeld ook groter. Daniëlle timmert samen met haar man Jeroen dan ook flink aan de weg om deze manier van slapen meer bekendheid te geven. „Er is op dat gebied nog zoveel te winnen. Dat is ook leuk om mee bezig te zijn. Anders staan wij alleen maar in de winkel te wachten tot er een klant komt. Zo zijn wij niet. Wij staan achter onze producten en brengen die graag onder de aandacht. Zo hebben we bijvoorbeeld al 5 keer op de beurs Eigen Huis gestaan. Dan krijgen we alleen maar verbaasde en leuke reacties. Mensen kennen het gewoon niet. Terwijl het perfect is voor kleine woningen.”

De opkomst van *tiny houses* heeft de aandacht van Daniëlle en Jeroen ook al van meet af aan getrokken. Easy Living was ook een van de sponsors van de allereerste Tiny House Jamboree in ons land. „Misschien zijn slaapbanken en bedkasten niet altijd een oplossing voor de allerkleinste *tiny houses*, hoewel als je hier bij het ontwerp direct rekening houdt kan dat zeker wel. Of dan in elk geval een klein slaapbankje voor als je een keer logés krijgt. Maar er zijn natuurlijk ook genoeg *tiny houses* die ietsje groter zijn en waar een ruimtebesparend bed een uitkomst is”, vertelt Daniëlle, die ook deze toch progressieve wereld vaak

> Van bed naar comfortabele tweezits in een handomdraai.

ziet kiezen voor een traditionele loft met bed. „Dat is ook erg standaard denken. Daarnaast zijn er ook veel mensen die toch graag beneden willen slapen. Dan is het toch heel praktisch dat je bed niet de hele dag vol in de ruimte blijft staan?”

De ruimtebesparende bedspecialist kijkt wel eens met een jaloerse blik naar het buitenland. „Daar

> Een eenpersoonsbed en bureaustel in één.

> En zo wordt je bed supersnel een eet- of werktafel.

zie je het wel al veel meer. Neem een stad als Parijs met al zijn kleine appartementjes, daar vind je bijna in elk appartement wel een slaapbank of bedkast. En ik ken ook hele projecten in New York waar ruimtebesparende bedmeubelen worden gebruikt." Daniëlle en Jeroen zien dan ook in Nederland zeker toekomst voor deze slaopoplossingen. „Het is ook weer niet zo dat het hier helemaal niet gebeurt. Zelf hebben wij al een paar mooie projecten mogen uitvoeren, maar er valt nog zoveel meer te behalen. Wij helpen graag projectontwikkelaars en binnenhuisarchitecten de voordelen van onze producten in te zien. Met de inzet van een slaapbank of bedkast kun je nu eenmaal meer uit een kleinere woning halen.”

„Met de inzet van een slaapbank of bedkast kun je nu eenmaal meer uit een kleinere woning halen.”

Ook zijn er natuurlijk slimme particulieren, die bewust kiezen voor een ruimtebesparend bed. „Laatst kwam hier nog een meisje dat het huis uit ging en naar een studio ging verhuizen. Zij had speciaal gespaard voor een bedkast met tafel. Dat was mooi om te horen”, vertelt Daniëlle met een brede glimlach. „Zij snapte erg goed, dat als zij hierin investeerde zij veel meer woonplezier uit haar studio gaat halen. Op een gegeven moment ontkomen veel mensen er gewoon ook niet meer aan. Er komen steeds meer kleinere woningen. Wij blijven ons best doen om deze slaapvormen te promoten, maar verwachten ook dat door deze ontwikkeling mensen zelf op zoek zullen gaan naar slimme oplossingen.”

Zien hoe gemakkelijk je je bed uit het zicht tovert? Klik hier voor ons filmpje met ruimtebesparende slaapmogelijkheden.

BLOG MARJOLEIN

Tiny house-pionier en -ambassadeur **Marjolein Jonker** woont sinds mei 2016 in haar zelfvoorzienende *tiny house* in Alkmaar. Ze is oprichter en projectleider van stichting Tiny House Nederland, geeft lezingen, training en advies vanuit haar bedrijf Marjolein in het klein, is eigenaar van het platform TinyFindy en voorzitter van Wooncoöperatie Tiny House Alkmaar.

PLEIDOOI VOOR DE LOFT

Zoals je misschien weet slaap ik op een loft. Ik heb daar heel bewust voor gekozen. Het was zelfs een van mijn *must-haves* bij het ontwerp van mijn *tiny house*. Soms hoor ik mensen zeggen, dat ze juist geen loftslaapkamer willen. Vaak gaat het daarbij om de ladder of trap die hen tegenstaat, omdat ze wat ouder worden en de trap niet meer zo goed op kunnen. Of omdat ze van het idee alleen al benauwd worden, slapen met het plafond zo dicht bij je neus. Dat valt overigens best mee, hoor. Ik kan rechtop zitten in bed. Maar al die argumenten gelden dus niet voor mij, ik vind zo'n *tiny house* loftslaapkamer juist super knus!

Iedereen moet natuurlijk lekker zelf zijn keuzes maken. Een loft heeft voor- en nadelen, net als alle andere slaapmogelijkheden. Laten we die voor- en nadelen eens nader bekijken:

Voordelen

- Je maakt efficiënt gebruik van de ruimte in je huis, je houdt beneden ruimte over voor andere woonfuncties.
- In de winter is de temperatuur prettiger in de loft dan wanneer je een bed op de vloer hebt. Kou stijgt op en de vloer van je *tiny house* kan best onaangenaam koud worden. Het is boven ook minder vochtig dan beneden.
- Een loft is knus! Het is echt zo'n fijn holletje waarin je je kunt terugtrekken. Dat moet dan wel je ding zijn natuurlijk. Ik ben blijkbaar een holletjesmens.

- Sterrenkijken! Met een dakraam in de loft heb je altijd prachtig uitzicht op de sterrenhemel, tenzij het bewolkt is. Ik heb lenzen dus zie niet zo veel meer als ik naar bed ga, tenzij ik mijn bril op zet. Maar dat is overkomelijk.
- Het wordt boven minder snel stoffig dan beneden.
- Je kunt altijd zo je bed inrollen, je hoeft niet eerst iets uit te

klappen, naar beneden te laten zakken of aan de kant te zetten, voordat je bed beschikbaar is.

- Katten houden van lofts. Mijn kat Hella ligt het liefst op bed als ze in huis is en dat hoor ik van meer *tiny house*-bewoners met katten. Het kan ook een nadeel zijn als je liever geen haren op je bed wilt hebben.

Nadelen

- Je bed verschonen is..... een uitdaging! Tenminste, bij mij dan. Ik moet op mijn bed zitten om het op te maken en het plafond in de hoek is echt laag, dus stoot ik regelmatig mijn hoofd als ik mijn bed moet verschonen. En ik krijg het dan bloedheet. Niet mijn *favo* klusje, maar zo vaak hoeft het ook weer niet.

- Je moet dus een trap op. En af. Of een ladder, als je daarvoor kiest. Ook 's nachts als je naar de wc moet. Ook als je dronken bent. Ik zie het probleem niet, maar er zijn mensen die daar tegenop zien.

Romantisch zijn doet een beroep op je flexibiliteit en creativiteit in een loftslaapkamer

- Romantisch zijn met je partner doet een beroep op je flexibiliteit en creativiteit in een loftslaapkamer. Een laag plafond betekent dat je wat beperkingen hebt. Maar het biedt ook mogelijkheden! Je kunt je op allerlei manieren afzetten tegen dat plafond, die je in een normale slaapkamer niet hebt. Zeg, ik ga het niet voor je invullen, hoor! Wees creatief, dat is alles wat ik wil zeggen.

Zie je wel? Meer voordelen dan nadelen. Maar misschien ben ik wat bevooroordeeld. En die trap die valt echt reuze mee! Waar hebben we het nu over, 1,5 meter? Echt, dat is de hoogte van mijn trap en zo ver zou ik dus kunnen vallen. Maar dat is in 2,5 jaar tijd nog nooit gebeurd. Ik ben ook nog nooit mijn bed uit gerold. Dus ik ben blij met mijn loftje en zou het niet willen veranderen. Hoewel, als ik die enorme bedstee van mijn buurvrouw Marloes zie, daar zou ik toch ook best met een snoekduik in willen springen. Wie niet! *Heurlijk*. Ik denk dat ik maar eens een *tiny house*-ruil voor een nachtje ga voorstellen.

MARLOES slaapt in een BEDSTEE

Voor Marloes was bij de ontwerpfase van haar *tiny house* een ding duidelijk: het moest gebouwd worden rond haar bed. „Vóór de ontwerpfase heb ik bedacht wat ik het allerbelangrijkste vind in mijn huis. Voor de een kan dat een keuken zijn, bij mij was dat mijn bed. Ik heb last van mijn rug en een paar jaar geleden heb ik een heel goed bed gekocht. Dat bed wilde ik graag meenemen. Ik zag

het niet zitten om mijn bed op een loft te zetten, omdat het dan wel heel benauwd wordt. En ik wil graag meteen kunnen staan 's morgens vroeg. Dus vandaar dat ik voor een bedstee heb gekozen.”

Met dit idee ging Marloes naar architect Min2. „Zij hebben voor mij een bedstee ontworpen met daarin een apothekerskast aan mijn voeteneind.

Dat is ook meteen mijn garderobekast. Mijn huis is 3 meter breed dus die ruimte is er. Verder kan de televisie uitschuiven, zodat ik zowel op de bank als in bed tv kan kijken. Ik woon nu ruim een half jaar in mijn huis en ik ben nog steeds erg blij dat ik voor een bedstee heb gekozen. Je mist misschien een stuk zithoek hierdoor, maar visite kan ook op het randje van het bed zitten.”

A photograph of a tiny house bedroom. The room features a wooden bed frame with a colorful, patterned blanket in shades of orange, brown, and purple. A grey and white tabby cat is curled up on the bed in the foreground. The ceiling is white with a large, multi-paned skylight that allows natural light to fill the space. A black ceiling fan is mounted on the ceiling. The walls are white, and there are some items on a shelf in the background.

BERNHARD en MARIA slapen onder uitklapbaar DAK

Bernard Hörl slaapt met zijn partner Maria in zijn *tiny house* op een loft, maar wel een bijzondere! „Een *tiny house* op wielen mag maar 4 meter hoog gebouwd worden (incl. trailer) en wij zagen het niet zitten om jarenlang in onze slaapkamer te hoeven kruipen. Daarom dachten wij: *je moet toch alleen op de weg 4 meter m hoog zijn? Dus niet als je op een mooi plekje staat!*. Zo hebben wij een uitklapbaar dak verzonnen, waarmee wij ook op de bovenverdieping nog kunnen staan, ons bed opmaken, aankleden of gewoon meer tijd doorbrengen als in een heel klein *loftje*.”

De bewoners van de Proeftuin Erasmusveld in Rotterdam vinden hun oplossing nog altijd een vondst. „Het bevalt uitstekend. Je hebt feitelijk niet meer nodig in een slaapkamer dan een comfortabel bed, wij hebben hier gekozen voor natuurlijke latex, een lieve partner en je twee katten die op je buik liggen. Wij hebben door onze doorschijnende lichtstraat en een extra raam nog een hoop licht en een mooi uitzicht als we wakker worden in de ochtend. Om 's-nachts ook comfortabel naar beneden te kunnen lopen zonder ongelukken hebben wij gekozen voor een vaste trap in plaats van een ladder.”

Architect Corina Popa geeft tips voor een gezonde tiny slaapkamer

Besteed AANDACHT aan je SLAAPGEDEELTE!

Corina Popa is architect en gefascineerd door hoe architectuur mensen doet gedijen. Zij ontwerpt gezondheidsgeoriënteerde architectuur voor elk budget en praat over hoe het bekijken van architectuur als meer dan alleen een product resulteert in een sterke toename van de kwaliteit van leven.

Op haar website Archi-Re schrijft zij hier regelmatig Engelstalige blogs over.

Ondanks het feit dat we ongeveer een derde van ons leven slapend doorbrengen is de slaapkamer meestal de laatste ruimte tijdens een renovatie. Mensen stellen de rest van de ruimtes voorop, omdat ze de impact ervan als veel belangrijker beschouwen. Dus waarom is het belangrijk om een slaapkamer te hebben die goed is ontworpen voor iemands behoefte? Omdat het de plek is waar iemand gaat slapen en slapen essentieel is voor fysiek welzijn, cognitieve functie en psychisch welbevinden.

Wetenschappelijk onderzoek heeft duidelijk aangetoond dat de drukte-stijl *ik slaap wel als ik dood ben* behoorlijk schadelijk is voor iemands productiviteit, besluitvorming en algemeen welzijn. Dus al heb je een kleine woning, besteed vooral ook aandacht aan je slaapgedeelte. Hieronder geef ik enkele tips, die je kunt overwegen bij het ontwerpen van jouw slaapkamer en woning. De plattegronden zijn bedoeld om bepaalde elementen te verduidelijken en te benadrukken. Als je er meer over wilt lezen, volg dan de daaronder staande links.

Tip 1

Vanuit mijn oogpunt heeft de slaapkamer niet meer nodig dan een bed en twee nachtkastjes. Je hebt geen verdere afleiding nodig. Dus als je kunt, haal het opslaggedeelte van de kamer eruit. Als dat niet mogelijk is, verplaats het dan uit het zicht achter gesloten deuren, gordijnen, schuifwanden/-deuren of iets dergelijks.

Tip 2 ('Re'-Adapt no 3)

Niet iedereen gedijt in een minimalistische omgeving, en dat is oké. Maar hoe kleiner het aantal dingen in de kamer, die je hersenen moeten verwerken, hoe beter je slaapt. Probeer daarom

'Re'-Adapt no 3

Links
'Re'-House
no 28

Rechts
'Re'-House
no 13

de hoeveelheid objecten en meubels in de kamer te minimaliseren. Als dit de enige ruimte is voor je kledingopslag, koop dan zoveel mogelijk identieke stukken (kasten en/of commodes) zodat ze bij elkaar lijken op één groot stuk.

Tip 3

Tenzij een open plan een bewuste keuze is, of als je in een studio woont, is privacy van het grootste belang. En dit neemt exponentieel toe met het aantal mensen dat in het huis woont. Privacy kan worden bereikt met behulp van muren, kasten, gordijnen, meubels en zelfs verrijdbare/verplaatsbare kunst.

Tip 4 ('Re'-House no 28 & 'Re'-House no 13)

Analyseer je levensstijl en planning. Kijk naar jouw ochtend- en avondroutines. Kijk hoe je tussen je slaapkamer, kasten en badkamer beweegt en organiseer de ruimte, zodat deze je routine helpt en er geen inbreuk op maakt.

Tip 5 ('Re'-Adapt no 8 & 'Re'-House no 15)

Hoewel het slaapvertrek gedurende de dag niet in gebruik is, kan de grote fysieke aanwezigheid van het bed je gemoedstoestand psychologisch beïnvloeden. Het is dus belangrijk om ervoor te zorgen dat je de uitstraling van de ruimte leuk vindt, vooral wanneer je in een open appartement of een studio woont.

Tip 6

Kijk naar wat het eerste is wat je ziet als je wakker

wordt. Zorg ervoor dat het iets is dat je gelukkig maakt, zodat het je een *boost* geeft bij de start van de dag. Het hoeft niet duur of gecompliceerd te zijn. Zorg ervoor dat de ruimte schoon is, voeg een leuk schilderij toe, een funky behang of gordijnen die je blij maken om ze te zien. Nogmaals, het psychologische effect als je de dag start is buitengewoon krachtig.

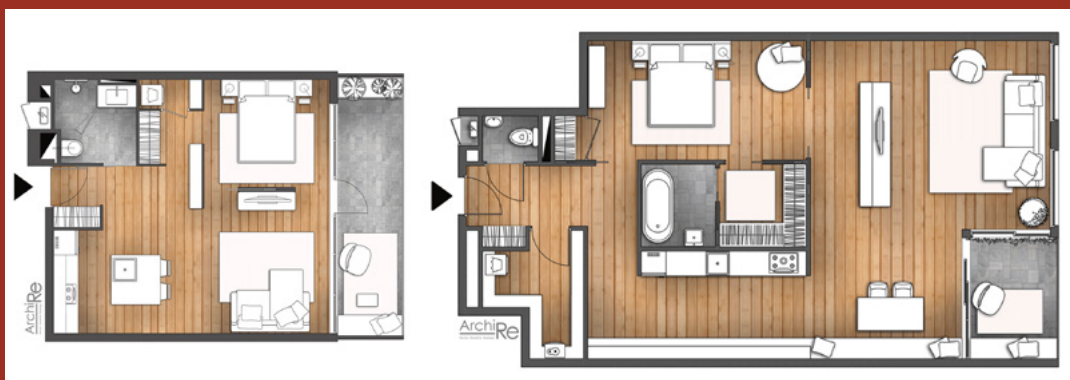
Tip 7 ('Re'-House no 15)

Ons biologische ritme vereist licht. We functioneren het best wanneer we met licht wakker worden en een gebrek aan licht ons naar bed brengt. Dit is echter een beetje een lastige zaak als je in een stedelijk gebied met hoge bevolkingsdichtheid woont. Het niveau van lichtvervuiling vereist verduisterende gordijnen voor een goede nachtrust, die niet helpen bij het wakker worden in de ochtend. Je zou kunnen investeren in slimme gordijnen die automatisch openen, maar dat is, als je net als ik in een appartement woont met een looppad dat voor het slaapkamerraam loopt, misschien niet zo'n slim idee. Waarom vertel ik je dit? Omdat, met de uitvinding van de daglichtlampen, de optie om de slaapkamer weg te bewegen van het venster (in het geval van ruimtebeperkingen) soms een betere benadering voor de algemene kwaliteit van de volledige lay-out kan zijn.

Tot slot: houd je slaapkamer eenvoudig, maar zorg ervoor dat je deze op maat maakt voor jou en jouw levensstijl.

Links
'Re'-Adapt
no 8

Rechts
'Re'-House
no 15

LEKKER WARM

VLOG

MELANIE & BRAM

Melanie en Bram trouwen in 2015 en zijn op weg naar huisje, boompje, beestje. Al snel merken zij niet gelukkig te worden van hun koophuis en alle spullen. Een tv-aflevering van Floortje en een ontmoeting met *mindset*-coach Michael Pilarczyk openen hun ogen. Plots is het helder wat zij echt willen met hun leven: reizen! Zij verkopen hun huis, bouwen een *tiny house* als nieuwe woonplek in Nederland en trekken er samen met hun hond Kay lustig op uit in hun 4x4 tentwagen.

Met hun eigen leven willen zij anderen inspireren om ook op zoek te gaan naar maximaal leven. Daarom delen zij hun persoonlijke belevenissen graag met de wereld op hun webpagina *Offroad Dog* en hebben zij onlangs een gratis e-book gelanceerd. Exclusief voor Klein Wonen Magazine vertellen zij ieder kwartaal in een vlog over hun inspirerende leventje op enkele vierkante meters woonruimte. De ene keer vanuit hun *tiny house*, de andere keer vanuit de tent boven op het dak van hun terreinwagen.

In deze vlog vertellen zij over hoe zij hun *tiny house* warm houden en hun keuze voor infraroodpanelen.

Vlogduo Oscar en Hilde stapelverliefd op natuurlijke bouw

Tekst: Hilde de Leeuw

© Oscar van Keulen

Love Shack, baby, **LOVE SHACK**

In het uiterste westen van Bretagne zit de perfecte klei in de grond. Klei met een glinstering van geslepen zandkorrels dankzij de nabij gelegen zee. Dit vormt voor de organische architectuur van Brice Mathey hét materiaal om *Love Shacks* mee te bouwen. Ons vlogduo Oscar en Hilde laat zich meenemen in de wondere wereld van natuurlijk bouwen en leert zelf hoe zij met stro en klei dergelijke hobbithuisjes kunnen maken.

> Het begint allemaal met het verzamelen van bamboe.

> Romanticus Brice Mathey legt uit met passie.

> Het huis van Brice.

Laat mij je meenemen naar de wondere wereld van de *Love Shacks*. Misschien is het gelijknamige liedje van B-52s je bekend? *The love shack is a little old place where we can get together... Love Shack, baby, Love Shack...* Een huisje ver weg van de drukte. Klein, knus, maar oh zo fijn. Daar waar geliefden zich kunnen terugtrekken om zich aan elkaar te warmen en elkaar lief te hebben. Samen binnen blijvend, omarmd door hun cocon. Een plekje met alles wat zij nodig hebben: een bed en een open haard, maar bovenal hun liefde voor elkaar.

Het liedje, samen met een hartstochtelijke liefde, is enkele jaren terug voor Brice Mathey de inspiratiebron voor de bouw van zijn eerste prototype van een werkelijke *Love Shack*. Ik zit met Brice binnen in zijn *Love Shack* wanneer hij vertelt over zijn leven. „Eigenlijk ben ik beeldend kunstenaar van origine, maar ik vond het niet langer zinvol om maar objecten te blijven maken die niet functioneel zijn. Het gaf me geen doel meer en het leek me zinvoller om kunst te verbinden met functionaliteit.” Hij besluit een andere weg in te slaan als landschapsarchitect. Langzaam begint hij functionele kunst te creëren, gemaakt met zoveel mogelijk natuurlijke materialen. Zijn woonhuis vormt de eerste plek voor experimenten met de leem, het bamboe en het stro dat in zijn omgeving in overvloed beschikbaar is. Ronde ramen, nisjes met organische structuren en golvende muren zijn elementen die met de natuurlijke bouwstoffen worden vormgegeven. De romanticus wil vervolgens een kleine knusse plek creëren waar je je met je geliefde kunt terugtrekken

> Dansen in de klei.

> Love Shack 3.

> Hilde werkt de buitenmuur af met klei.

Foto's: © Oscar van Keulen

uit de wereld. Omhelsd door moeder aarde in een ronde bedding. Zo is een eerste prototype van zijn *Love Shacks* ontstaan. Hij werkt een aantal maanden met de klei om tot dit hobbithuisje te komen. „De *Love Shack* biedt al wat je nodig hebt om de liefde te vieren. Een knusse ruimte, een groot bed, een open haard voor een romantisch knapperend vuurtje en zachte natuurtinten om je heen.”

Zijn habitat is een 1,5 hectare groot groen speelterrein in het Franse Bretagne. Hij laat in de verdere rondleiding zijn nieuwere *Love Shack*-creaties zien en vertelt hoe zij van elkaar verschillen. „In *Love Shack 3* wilde ik een ruimte creëren waar kinderen eindelijk kunnen spelen. Ze kunnen hun speelgoedautootjes over de ronde muren rijden en kunnen hier stoeien”, vertelt Brice. Die middag doe ik er mijn yogaposes en speel er gitaar op het wollen kleed. Ja, ik kan me dat eindelijk spelen in deze ruimte wel voorstellen. Op dat moment besluit ik dat ik dolgraag wil leren hoe je deze magische woonsculpturen zelf kunt bouwen.

Brice heeft af en aan vrijwilligers over de vloer, die hij ontvangt als zijn kinderen. Met nog veertien andere enthousiastelingen delen wij zijn huis en buitenruimte. Onze camper staat achter op het terrein geparkeerd. Iedereen is even nieuwsgierig naar de bouw van deze hobbithuisjes. Iedere dag is een avontuurlijke reis. Er is een dag waarop we leren de ingrediënten (zand, klei, water en stro) te mengen. Dansend staan we met onze blote voeten in de klei. We rollen het zeil om zodat de klei zich tot een grote worst vormt en doen alsof we er een grote hap van nemen. „Werken met klei brengt je innerlijk kind naar boven. Je mag weer spelen en uitproberen. De klei is dankbaar materiaal, want je kunt het voor een lange tijd vormen tot het

opdroogt en hard wordt”, aldus Brice, die laat zien hoe we de klei op de buitenkant van de bamboestructuur moeten aanbrengen en zo de buitenmuren van het huis vormen. „We zorgen voor glooiende bewegingen van de muren, zodat als de zon erlangs schijnt er ook soepele schaduwen worden gevormd.” Het is spelen en tegelijk een kwestie van op een afstandje heel goed kijken door je wimperharen om tot de mooiste vorm te komen. Uren en dagen spenderen we met onze handen in de klei, tot de gehele buitenmuur zich heeft gevormd. Na twee weken letterlijk met mijn handen en voeten in de klei te hebben doorgebracht weet ik het in ieder geval zeker: ik wil mijn eigen organische huisje bouwen!

Het is ondertussen bijna vijf maanden geleden dat Oscar en Hilde in hun groene camper richting het zuiden reden. De missie van hun Finding A Better Way To Live-project is om zich te laten inspireren door andere manieren van wonen en leven, meer in harmonie met de natuur. Zij reden langs allerlei communities, tot diep in Portugal, waar mensen duurzamer en zelfvoorzienend leven. De prachtige ontmoetingen en plekken leren hen hoe zij zelf een kleinere voetafdruk op de aarde kunnen achterlaten. Van alle plaatsen maken zij een korte film die zij op hun website Finding A Better Way To Live plaatsen. In Bretagne hanteert Oscar veelvuldig de camera, omdat de beelden fantastisch zijn en Brice veel les geeft over de bouw. Na twee weken staat er ruim vier uur materiaal op het filmkaartje en is ons vlogduo deze winter dus wel even zoet met het monteren van een nieuwe editie van Finding A Better Way To Live. Wie op de hoogte wil blijven van hun zoektocht kan zich op deze website ook inschrijven op hun nieuwsbrief.

> Het interieur van de Love Shack van Brice.

> Love Shack 2.

> Het dak wordt met aarde afgedekt.

> De bouwplaats.

DUURZAME VLOERVEGER DOEK

Ik heb al jaren een vloerveger met van die verwisselbare doekjes. Die koop je normaal gesproken in een verpakking van 16 stuks als navulling. Voor de schrikbarende prijs van gemiddeld 8 à 9 euro! Na een paar veegbeurten gooi je de doekjes zó met stof en al in de prullenbak.

Deze dubbele verspilling (geld en doekjes) stuit me al een tijdje tegen de borst, dus ben ik op zoek gegaan naar een milieuvriendelijker alternatief. Ik heb twee bolletjes katoenen garen gehaald en ben hakend aan de slag gegaan.

Natuurlijk is zo'n duurzame veegdoek uiteindelijk meer werk. Je moet de doek regelmatig buiten uitschudden en vervolgens na gebruik uitwassen en laten drogen alvorens je hem opnieuw kunt gebruiken. Ik heb dat er graag voor over, want het is in mijn beleving een stuk duurzamer en

door Margo de Kemp

riendelijker voor het milieu. Ik voel me er in ieder geval beter bij! En ik heb een paar aangename uurtjes haakplezier gehad. Met als klap op de vuurpijl,..... ik bespaar ook nog tientallen euro's uit. Hier zit een blij mens.

Veel haakplezier!

**DOWNLOAD
hier het
PATROON**

DOSSIER LEEUWARDEN

De stad Leeuwarden heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Ook in haar woonbeleid. De gemeente wil het woningaanbod graag kwalitatief en divers uitbreiden, dus is er ook veel ruimte voor klein en anders wonen. In het buurtschap Techum komen 10 *tiny houses*, in Goutum verrijst het eerste *tiny house* De Kikker, op boerderijlandgoed Frijlân is plaats voor 6 andere woonvormen, waaronder *yurts*, en in het centrum wordt momenteel hard gebouwd aan een studentenwalhalla met 500 studio's in een voormalig kantoorpand. En het werkt ook aanstekelijk op de directe omgeving, want in het op steenworp afstand gelegen Berltsum is een werkgroep bezig met een *tiny house*-hofje om de ouderen in het dorp te houden.

Veel belangstelling voor landelijk stukje in buurtschap Techum

LEEUWARDEN toont DIVERSITEIT met bouw *TINY HOUSE*-wijkje

In een bosplantsoen van de weilanden tussen de Leeuwarder buurtschappen Techum en De Klamp verrijst binnenkort het *tiny house*-wijkje Techum. De gemeente Leeuwarden wil hiermee de groeiende vraag naar *tiny houses* faciliteren. Een vrijbrief voor het bouwen van je eigen droomhuis is het niet, want er zijn nogal wat bouwweisen. Dat is voor de 10 gelukkige kavelwinnaars geen enkel probleem. Zij wonen straks vrij en blij in een prachtig stukje groen.

De stad Leeuwarden hanteert al enkele jaren een succesvol woonbeleid. Zowel de bevolking als het woningaanbod wordt steeds gevarieerder. Precies zoals beoogd, maar de Friese hoofdstad is er nog niet, zoals zij zelf zegt. Het woningaanbod moet verder groeien. Niet alleen in kwantiteit, maar ook in kwaliteit en diversiteit. Daarnaast zet Leeuwarden vol in op het verduurzamen van de gemeente. In dit beleid past een *tiny house*-project uitstekend en zo komt de gemeente in 2016 met de plannen om ruimte te bieden aan 10 *tiny houses* aan de rand van buurtschap Techum. De structuurvisie bevat al een

mogelijkheid voor bijzondere woonvormen in een lage bebouwingsdichtheid en een kleine wijziging van het bestemmingsplan doet de rest. De *tiny houses* worden beschermd rond het bosplantsoen gesitueerd en hebben alle vrij zicht op het open gebied met weilanden.

Wie denkt hier de kans te krijgen om 100% vrij zijn droomhuisje te bouwen komt bedrogen uit. De gemeente Leeuwarden wil wel graag de regie houden en stelt een aantal spelregels op. Zo wordt het gebied opgedeeld in percelen van 100 m², waarvan de bewoners ieder 40 m² ondergrond in erfpacht krijgen

> De maquette van de locatie van de 10 tiny houses in het groen.

tegen een vergoeding van 100 euro per maand. De ruimte tussen de woningen blijft openbaar gebied met bomen, sloten, een wandelpad en een fietspad. Belangstellende pachters van een kavel krijgen een beperkte bouwvrijheid. De woning mag een maximale inhoud van 150 m³ en een maximale hoogte van 6 meter hebben. Een verdieping is toegestaan. Op de kavel van 40m² mag tevens ook buitenruimte worden gerealiseerd en komt er een onderhoudsstrook van 1 m² tussen de kavel en het openbaar groen. Over een parkeerplaats voor de auto hoeven de bewoners zich geen zorgen te maken. De gemeente realiseert een buurtschuur met 10 parkeerplaatsen en berghokken nabij de openbare weg. Hiermee wil de gemeente voorkomen dat het een rommeltje wordt rondom de huisjes en in het openbaar gebied. De bewoners dienen deze parkeerschuur zelf te onderhouden en te verzekeren.

Ook aan het ontwerp en het materiaalgebruik stelt de gemeente eisen. Buiten de genoemde maximale inhoud en hoogte mogen de toekomstige bewoners kiezen uit een drietal soorten dak: plat, lessenaar of zadel. Deze mag een meter oversteken tot aan de grens van de onderhoudsstrook. Verder moet de gevel voor 70% uit glas en hout bestaan. Ander materiaal moet worden uitgevoerd in natuurlijke aardetinten, waarvoor de gemeente een kleurenpalet heeft samengesteld. Zonnepanelen en groen op de daken worden met het oog op duurzaamheid uiteraard toegejuicht. Daarnaast gelden bovendien de normale vereisten uit het Bouwbesluit voor de minimale afmetingen van onder meer de toilet- en

badkamerruimte en andere voorzieningen, zoals de trap.

Vrijheid blijheid is het uiteraard niet helemaal, maar dat heeft geen invloed op de aantrekkingskracht. De informatiebijeenkomst in 2017 wordt druk bezocht en uiteindelijk schrijven 39 belangstellenden zich in voor het project. Tijdens de bestemmingsplanwijziging zijn er wel een aantal huidige bewoners van het buurtschap, die hun bedenkingen hebben over de komst van de *tiny houses*. Zo maakt een bewoner zich zorgen over het feit dat er straks dagelijks 10 houtkachels in de wijk branden, terwijl zij zelf

verplicht op de stadsverwarming aangesloten moeten zijn. Een andere omwonende vreest uitzicht te krijgen op troep, fietsen en berghokjes, die de bewoners om zich heen zullen verzamelen.

De gemeente veegt de bezwaren resoluut van tafel. Het is alles behalve een feit dat alle *tiny house*-bewoners voor een houtkachel kiezen en bovendien stelt de gemeente dat houtkachels nergens in de stad worden uitgesloten. Wat de troep betreft wijst de gemeente op de berghokken in de parkeerschuur, die de bewoners ter beschikking krijgen en de geringe buitenruimte op de kavel. Zij verwacht dan ook niet dat er veel troep gestald zal worden en zal optreden als *tiny house*-bewoners de openbare ruimte als opslag gebruiken.

Inmiddels zijn deze zomer de rooi- en grondwerkzaamheden gestart voor het *tiny house*-project. Iedere kavel heeft al een eigen bouwboard met de tekening van het te realiseren huisje erop. De bouw kan elk moment beginnen en in mei 2019 hopen de eerste bewoners hun *tiny house* te kunnen betrekken.

> De 10 bouwkvavels zijn voorzien van een bouwboard met een nummer en afbeelding van het tiny house.

Blommenwyfke Gea Pool krijgt uniek huisje in Techum

UITZIEN naar wonen in RUST en VRIJHEID

> Gea Pool bij haar bouwkaavel in Techum.

Gea Pool liep een huisje in het *tiny house*-wijkje in Hardegarijp mis, maar bleef enthousiast zoeken naar andere mogelijkheden om klein te wonen. Bij het *tiny house*-project in het Leeuwarder buurtschap Techum had ze meer geluk met de loting en wordt nu 1 van de 10 bewoners. Gea kijkt er naar uit, maar heeft nog wel wat moeite met ontspullen.

Bewustwording en gevoel zijn voor Gea rode draden in haar leven. Ze geeft jaren les in het basisonderwijs, werkt in de gehandicaptenzorg en is actief als remedial teacher. Nu is zij natuurgeneeskundig

therapeut en heeft haar eigen bloesempraktijk onder de Friese naam *It Blommenwyfke*. Zij geeft lezingen over onder meer Bachbloesems en verkoopt regelmatig haar eigen bloesemtincturen, bloesemsprays en therapeutische aroma-oliesprays. *Het bloemenvrouwtje* heeft zich steeds meer ontwikkeld tot een natuurmens. „Ik raakte steeds meer geïnteresseerd in het gebruik van natuurlijke zelfhulpmiddelen en las hier veel over. Ook werd ik mij steeds meer bewust van hoe wij omgaan met de natuur en dieren. Daarom eet ik nu bijna geen vlees meer en koop zoveel mogelijk biologische producten”, vertelt zij.

Deze ontwikkeling in haar leven schreeuwt om een passende woonvorm en leidt tot een lange zoektocht. „Ik ben al heel lang bezig om een klein

vrijstaand huisje te vinden dat past binnen mijn budget. Dan kom je al gauw op permanent wonen op verouderde vakantieparken. Op de een of andere manier hield mij dat altijd tegen. Twee jaar geleden mailde een vriendin mij een foto van een *tiny house* in Amerika en toen is het zaadje gaan ontkiemen, om in natuurtermen te blijven", lacht de 50-jarige Friezin, die al snel haar oog laat vallen op het *tiny house*-project van Mill Home in Hardegarijp. „Ik wil in het noorden blijven wonen en heb meteen gesolliciteerd op een woning daar. Die heb ik helaas niet gekregen, maar had daarna wel een gesprek met Gerard Dijkstra van Mill Home en hij wees mij op het project in Techum. Zo kwam van het een het ander.”

Binnen de redelijk strakke bouweisen van de gemeente Leeuwarden gaat Gea op zoek naar haar droomhuisje. „Ik wou vooral een degelijk huisje met goed geïsoleerde muren en een bovenverdieping met een balkon. Ik kwam uit op een microwoning van GB4All uit Nijmegen. Volgens Hans Olthaar van GB4All wordt het de eerste standaardwoning van 40 vierkante meter die voldoet aan het Bouwbesluit. Het wordt een kubusachtige woning met een voordeur en een halletje met wc op het westen. Het woongedeelte komt op het noorden met een mooi panoramaraam. Aan de oostkant komt dan het keukentje schuin onder de open trap naar boven. Op het zuiden krijg ik dan een klein werkkamertje met een glazen deur en een serreraam. Boven komt de slaapkamer op het noorden, de douche en mechanisatieruimte op het westen en een heerlijk balkon op het zuiden”, legt zij aan de hand van de ontwerptekeningen enthousiast uit.

Uiteraard wil Gea zoveel mogelijk duurzaam bouwen. „Mijn huis is volledig recyclebaar. Zo wordt bijvoorbeeld de gevel uitgevoerd in modiwood naturel. Beneden krijg ik vloerverwarming met een zonneboiler, die wordt verwarmd door heatpipes. De ventilatie wordt slim gereguleerd door de warmte van de uitgaande lucht te gebruiken om de frisse inkomende lucht te verwarmen. Verder krijg ik 4 zonnepanelen”, aldus de huidige inwoner van het bij Drachten gelegen Ureterp, die in Techum een uniek huisje krijgt. „Zoals het er nu voor staat heeft ieder huisje een andere stijl. Dat zal het *tiny house*-wijkje tot een gevarieerd geheel maken.”

De voor Gea zo belangrijke natuur komt volgens

haar ook goed tot zijn recht in haar toekomstige woonomgeving. „De huisjes komen in een stuk weiland te liggen dat ook blijvend groen zal zijn. Ieder huisje krijgt bosschages met 2 of 3 bomen om de kavel. Tussen de huisjes komt een gravelpad, dat aansluit op de openbare weg. Als ik nu bij de kavel van mijn huisje kom ervaar ik een gevoel van rust en vrijheid. Het is letterlijk en figuurlijk ruimtelijk. Mijn kavel is omringd door 2 sloten. Echt prachtig! Maar misschien denk ik daar in het voorjaar met de kwakende kikkers om mij heen wel heel anders over”, lacht de voormalig lerares. „Het stukje groen om mij heen zal erg belangrijk voor mij worden. Ik hoop dan ook dat ik een bijdrage mag leveren om het ook in stand te houden, want ik voel mij ook wat schuldig dat ik straks een stukje natuurlijk groen inneem om te wonen. Daardoor wordt het leefgebied van bijvoorbeeld vogels en hazen weer kleiner.”

De bloesemtherapeute heeft daarbij wel al een ideaal beeld van het *tiny house*-wijkje in Techum in haar hoofd. De natuur speelt hierin uiteraard een grote rol. „Ik hoop dat het resterende stukje weiland met raaigras mag worden omgetoverd in *fûgeltsjelân* en natuurlijk weidegebied. Dat dit dan in overleg gebeurt met natuurorganisaties en de bewoners. Dat de bomen, die gepland gaan worden, ook fruitbomen mogen zijn en dat er knotwilgen langs de sloten mogen komen. Maar ook dat de boerenzwaluwen onderdak kunnen vinden in kleihuisjes, die bevestigd worden aan de woningen. En dat zij vooral ook genoeg eten mogen vinden in de omringende weilanden door het zaaien van bloemen en planten, die voldoende insecten en vlinders aantrekken. Zo hoop ik dat we de balans weer een beetje kunnen herstellen.”

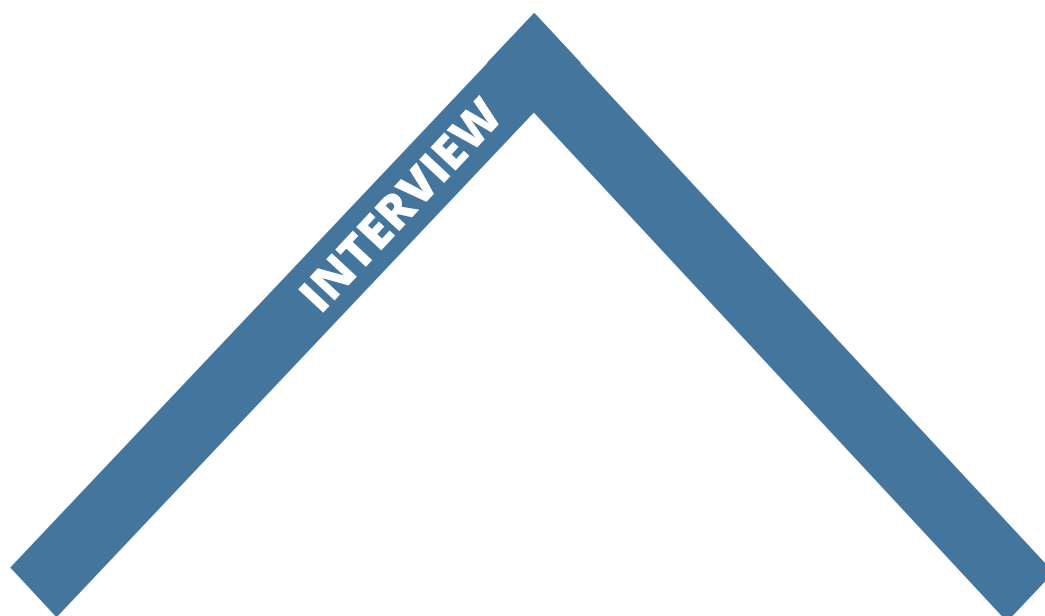
Gea kan haast niet wachten om haar intrek te nemen in haar gedroomde stulpje, maar moet eerst nog even afscheid nemen van heel wat spullen. Dat gaat haar overigens nog niet zo goed af. „Ik heb daar nog steeds moeite mee. Ik ben dan ook nog niet echt begonnen. Al heb ik wel de vliering opgeruimd, dus dat scheelt alweer! Waar ik vooral moeite mee heb is het weg doen van spullen met emotionele waarde. Daar ben ik nog steeds mee aan het *ompankoeken*. Wat ik nu doe is in mijn hoofd al afscheid nemen van spullen en voelen wat dat met mij doet. Dus in gedachten neem ik nu steeds afstand van bepaalde spullen om het hopelijk straks in het echt gemakkelijker te maken.”

> Een impressie van het tiny house van Gea.

Samen wonen, werken en leren op boerenlandgoed Frijlân

„Wij willen MENSEN anders LEREN kijken naar GELUK”

Wonen, werken en leren in harmonie met de natuur. Het is de droom van de bewoners van het Leeuwarder boerderijlandgoed Frijlân. Hun ervaringen en liefde voor mens, dier en aarde willen zij graag delen met bezoekers, studenten, cursisten, artiesten, kunstenaars en campinggasten. Samen willen zij van Frijlân een inspirerende, ecologische, sociale en economische broedplaats maken.

DOSSIER
LEEUWARDEN

> Jeroen van Spijk.

Irma Abelskamp en José Pappot besluiten enkele jaren terug hun droom na te jagen. „Wij wilden klein wonen in een groen landschap, waar planten en dieren ook ruimte krijgen. Samen met anderen vrij leven en creëren en niet meer automatisch in de tang zitten van wet- en regelgeving en grote bedrijven en systemen, die ons leven hebben uitgestippeld op een ongezonde manier”, vertelt José, die uiteindelijk alleen met Irma overblijft om die droom daadwerkelijk te verwezenlijken in het buitengebied van Leeuwarden. Frijlân komt dan ook niet zomaar even tot stand. „Het is een proces van jaren geweest. Via vele omwegen met andere projecten zijn wij ons uiteindelijk op deze plek gaan richten. Het akkoord kregen wij 2 jaar geleden en dan duurde het nog eens 2 jaar voordat alles rond was. Wet- en regelgeving en de ambtenaren en economen van de overheid maakten het proces traag”, zegt Irma. „Het is doorzetten en vertrouwen hebben. Uiteindelijk is het ons gegund. Het is nu aan ons om waar te maken wat we beloven, want we steken wel in op samenwerking met de gemeente.”

> De ingang van het boerderijlandgoed Frijlân.

„Het is aan ons om het waar te maken, want we steken in op samenwerking met de gemeente”

Het stroperige proces zorgt al snel voor fikse uitdunning van het aantal initiatiefnemers. „Je komt in zo'n proces veel mensen tegen die aanhaken en afhaken. Een groepsproces is ingewikkeld en uiteindelijk hebben alleen José en ik het volgehouden. Het leek erop dat we samen zouden beginnen op Frijlân, maar al snel kwamen Elbrecht, Alowieke en Marin erbij. In april van dit jaar zijn we naar deze plek verhuisd en hebben we elkaar beter leren kennen. Marin heeft ontdekt dat het toch te vroeg voor haar is om zich in een groep te settelen en is alweer vertrokken. Voor haar komt nu Anna in de plaats. Zij heeft het hele seizoen hier als gast met een caravan gestaan. En we zijn nog in gesprek met een gezin. Dan zitten we vol, want we mogen maximaal 6 wooneenheden hebben”, aldus Irma, die net als José en Elbrecht in een yurt woont. Alowieke woont in een *tiny house* op wielen. De laatste verlaat in het voorjaar Frijlân. „Ik ben hier tijdelijk als *artist in residence*”, legt Alowieke uit. „Ik wilde hier nieuwe contacten opdoen om een nieuw leven te beginnen nu mijn huisje af is. Tevens wilde ik met Frijlân helpen om de natuur weer dichterbij de stad te brengen. Diversiteit brengen in de

> Sfeervol recycle-tafereeltje bij de schuur.

> 2 van de 3 yurts (gers) op Frijlân.

> Elbrecht, Irma, Alowieke en José bij hun houten en vrolijk beschilderde badhuisje.

lege ruimte door flora, fauna en cultuur. Mensen leren, dat eenvoudig leven de doelen in je leven versterkt door verbetering in concentratie."

Frijlân is voor de 4 stevig in de klei staande vrouwen absoluut geen stek alleen voor zichzelf. Door het ontvangen van bezoekers en campinggasten, workshops en cursussen willen zij hun levensfilosofie met zoveel mogelijk anderen delen. „We streven naar veel gasten, vrijwilligers en studenten, die allemaal mee willen werken en genieten. Op die manier bouwen wij aan ons Frijlânplan”, zegt José. Verbinding is volgens Elbrecht het belangrijkste. „Samen met anderen leven vanuit een sociale permacultuurgedachte en dit gedachtengoed uitdragen. Via het wonen, werken en leren op Frijlân hopen we een stuk bewustzijn te creëren bij mensen. Over keuzes die te maken zijn op het gebied van duurzaamheid, ecologie, samen leven, omgaan met dieren en biodiversiteit”, vertelt zij.

Ook Irma is ervan overtuigd dat zij met Frijlân iets kunnen

betekenen. „We willen op Frijlân bereiken dat mensen anders leren kijken naar geluk en zich bewust worden welke impact ze zelf kunnen maken. Samen sterk staan, elkaar helpen en verder brengen. Gewoon samen werken aan een betere wereld”, aldus een van de grondleggers van Frijlân, die haar nieuwe leven als een totaalconcept ziet. „Ik kan het niet in een zin uitleggen, maar het gaat om het ervaren en beleven van anders wonen en leven. Meer in harmonie met de natuur. Een

groep mensen vormen die elkaar helpt, andere mensen laat mee beleven en samen ervaringen opdoen over hoe het anders kan. Duurzaamheid in al haar facetten en waar haalbaar is op dit moment. Kijken hoe je verschillende functies op een kleine plek kunt combineren tot een minisamenleving, maar zonder buiten de samenleving te gaan staan. Maar wel anders. Meer kijken naar wat we nu echt nodig hebben.”

Klein wonen is voor de 4 bewoonsters dus een van de drie belangrijkste pijlers van Frijlân. Op de volgende pagina's vertellen zij over de keuze voor hun woning en hoe dit bevalt.

„Het gaat om het ervaren en beleven van anders wonen en leven. Meer in harmonie met de natuur”

> De gerestaureerde schuur wordt verwarmd door een biomeiler.

Irma Abelskamp

Op het Eigentijds Festival maakt Irma ooit kennis met de yurt en is meteen verkocht. „Ik heb ooit een mooie woonwagen gehad en dacht dat dat het was, maar een yurt voelt echt warm en veilig. Geborgen”, vertelt zij. „Het is warm, comfortabel en *what you see is what you get!* De ronde vorm, het dempende geluid door het vilt en de hemelse lichtinval van boven. Die is geweldig! En heerlijk met je voeten op de grond. Ik heb alleen een plastic ondervloer met vloerbedekking en wat kleedjes.”

Het wonen in een yurt is voor Irma een verademing. In 2013 woonde ze al 5 maanden in een yurt en nu op Frijlân dus weer. „Het is overzichtelijk, want er zijn geen verstophoekjes. Je komt automatisch tot een rustigere leefstijl. Het is vooral de rust die het geeft. Onthaasten gebeurt automatisch in een yurt en je neemt meer tijd voor elkaar. Mijn favoriete plekje is mijn bed. Ik heb een relatief groot tweepersoonsbed in een kleine yurt. Het is dan ook tevens mijn bank.”

Al is Irma fan, er is voor haar ook een groot nadeel aan een yurt. „Het onderhoud. Eigenlijk is het jaarlijks afbreken. Je moet het binnendoek wassen, het vilt controleren, opschudden en eventueel repareren, het hout eventueel behandelen of verven en het canvas desgewenst impregneren.” In het voorjaar wil de 50-jarige permacultuurdesigner dan toch haar yurt verlaten. „Dan bouw ik mijn sprookjeshuis: een verbouwde *kota*. Dat is, zeg maar, een Scandinavische tipi. Met veranda! Daar heb ik ook veel zin in. Mijn yurt gaan we met Stichting Frijlân dan verhuren voor *bed & breakfast* of zoiets.”

José Papot

Al ruim 2 jaar woont José in haar *yurt* en ze geniet er nog steeds dagelijks van. „Het is heerlijk! Lekker behaaglijk en beschermend en tegelijkertijd sta ik constant in contact met buiten. Buiten kan ook binnen komen. Mijn deur staat vaak open, zodat de zon naar binnen kan komen. Zo voel ik mij meer een met de natuurelementen. Het enige nadeel is het lawaai van het industrieterrein of de weg, dat 's nachts gemakkelijk doordringt in de tent.”

Ook voor José is haar tweepersoonsbed het fijnste plekje in haar *yurt*. „Deze dient tevens als een hele grote bank, waarop we met ons allen lekker kunnen chillen, kletsen, film kijken, luieren en lachen. Een *yurt* is ook heerlijk overzichtelijk. Eenvoudig en knus. Het is ook echt fijn om te leven met minder spullen. Zodra ik mij ervan bewust werd dat mijn leven anders moest ben ik daarmee aan de slag gegaan. En nu ik op pad ben zo te leven doet het mij goed”, aldus de 58-jarige ergotherapeute, die ook actief is als jobcoach, trainer in geweldloze communicatie en permacultuurist.

Elbrecht Claus

Als yoga- en meditatiedocente en weerbaarheidstrainer woont Elbrecht jarenlang in een eengezinswoning met praktijkruimte aan huis. Nu is zij al 7 maanden dolgelukkig in haar *yurt* op Frijlân. „De keuze om *tiny* te gaan wonen kwam vooral voort uit de wens om te ontspullen en eenvoudiger te leven. *Back to basic* en in samenhang met de natuur. Het ontwerp van een *yurt* vind ik een en al schoonheid. Echt fantastisch. Heerlijk knus en overzichtelijk. Ik heb nu weinig spullen, maar wel een warme houtkachel. Het voelt voor mij eigenlijk net als wonen in een *gewoon* huis.”

De keuze voor een *yurt* is voor de 39-jarige moeder van 2 kinderen vooral een praktische. „Het is vooral de ruimte. Met een volwassene en 2 kinderen is 48 vierkante meter goed te doen en is het mogelijk om binnen de grote open ruimte privacy te creëren”, aldus Elbrecht, die vooral geniet van haar bedstee. „’s-Ochtends wakker worden, de deurtjes open doen en luisteren en kijken naar het knisperen van de houtkachel. Het mooiste begin van een dag! Ik ervaar op dit moment ook geen enkel nadeel van het wonen in een *yurt*. Ik voel mij vrij en gelukkig. Door het leven in een *yurt* ben ik veel meer buiten, beweeg meer en geniet veel bewuster van de natuur en dieren.”

Alowieke van Beusekom

Ze is volgens eigen zeggen een grensganger, gids, verteller en constructief vormgever van dromen en waarnemingen in diverse soorten van materie. Alowieke is tot en met de lente dan ook als *artist in residence* op Frijlân woonachtig in haar zelf ontworpen *tiny house* op wielen. „Ik heb mijn huisje ontworpen op basis van mijn ervaringen. Ik heb gewoond op 300 vierkante meter in een groot en vochtig huis, waar maar een plekje was waar ik graag zat: voor het raam. Nu heb ik zelfs 2 ramen, waar ik veel zonnewarmte van krijg. Ik sta er graag voor te tekenen en te schrijven. Het is hier echt in no-time warm.”

Het klein wonen vergt van de 53-jarige Alowieke wel een bepaald vorm van discipline. „Zo'n huisje vraagt om een goede organisatie van spullen en om het maken van keuzes daarin. Dat is prettig en houdt mij scherp. Het zorgt ervoor dat mijn huis opgeruimd en netjes is. Heerlijk!” Haar *tiny house* heeft het uiterlijk van een ouderwetse pipowagen, maar daar heeft het voor haar weinig mee te maken. „Ik heb bij het ontwerpen de afmetingen gekozen, die voor mij handig zijn. En daar kwam een redelijk traditionele vorm uit. Ik geniet ervan, dat ik bij het bouwen de voor mij beste materialen heb gekozen. Ik heb veel tijd gestoken om

dat te onderzoeken. Hoe lang gaat het mee? Is het milieuvriendelijk? Is het isolerend? Is het ademend of juist 100 procent dicht? En wat is het effect van de verschillende materialen bij elkaar als het gaat om bijvoorbeeld werken en roesten?"

Dit alles resulteert uiteindelijk in Alowieke's droomhuisje. „Het hele huis is superfijn. Zo heb ik het ook gebouwd. Dat elk plekje geweldig is! Het enige nadeeltje is dat ik geen keukenplankjes heb en geen keukentafel waar alles breeduit op kan staan. Ik eet nu heel eenvoudig. Vaak eenpansmaaltijden. Zo is het nu eenmaal, je kunt niet alles tegelijk hebben. En als ik nu in een grote keuken kook, geniet ik extra! Maar ik kan mijzelf wel verplaatsen waarheen ik wil. En overal waar ik ben kan ik mijn eigen holletje induiken en mij helemaal thuis voelen.”

© Leyten

Markt058 krijgt 500 gemeubileerde studio's met gemeenschappelijke voorzieningen

Van KANTOORGEBOUW tot STUDENTENWALHALLA

Leeuwarden ontpopt zich steeds meer tot appartementenstad. Niet zo vreemd, want het wemelt er van de studenten. Het grootste studentenbolwerk is momenteel in aanbouw. Het voormalige Aegon-kantoor krijgt de komende maanden liefst 500 eenkamerappartementen, waarmee een wens van de gemeente wordt vervuld.

Kantoortransformaties zijn volgens velen een oplossing voor het tekort aan betaalbare woningen. Miljoenen vierkante meters kantoorruimte staan te verpauperen in ons land. De Rabobank becijferde in mei van dit jaar tussen de 20 en 30 miljoen leegstaande vierkante meters. Het ombouwen van kantoren naar woonruimte verdubbelde in de periode 2012 tot 2016, waardoor in dat laatste jaar een slordige 4.000 nieuwe woningen in voormalige kantoorpanden werden gerealiseerd. Inmiddels ziet de Rabobank dat het aantal kantoortransformaties afneemt. De groeiende economie is hiervan een oorzaak. Hierdoor zijn de bouwrijzen gestegen en wordt het ombouwen van bestaande gebouwen financieel minder aantrekkelijk. Daarnaast zijn natuurlijk niet alle kantoorgebouwen

geschikt voor transformatie. Zeker niet als deze op onaantrekkelijke locaties liggen. Volgens de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland komt een derde van het aantal leegstaande kantoorpanden in aanmerking voor transformatie naar een woonbestemming. Zij heeft becijferd dat tot 2040 tussen de 100.000 en 150.000 woningen kunnen worden gerealiseerd in leegstaand vastgoed.

Het project in Leeuwarden is een mooi voorbeeld van het aanpakken van de woningnood. Vastgoedontwikkelaar en belegger Leyten kocht het voormalig Aegonkantoor in de zomer van 2017 aan met als doel het te verbouwen voor studentenhuysvesting en commerciële functies in de plint. Een grote wens van de gemeente Leeuwarden, die in het centrum en het

stationsgebied de voorkeur geeft aan nieuwe woningen voor studenten. Reden hiervoor is mede de komst van Campus Fryslân van de Rijksuniversiteit Groningen, dat sinds 2017 is gestart met masterstudies in de Friese studentenstad. Het 32.000 m² tellende Aegon-gebouw, inmiddels omgedoopt tot Markt058, ligt pal tegenover het station van Leeuwarden en wordt het grootste studentencomplex van de stad. Leyten zocht enige tijd naar de juiste invulling van het woningprogramma. In eerste instantie was er een plan voor een mix van 300 studio's en tweekamerappartementen. Uiteindelijk werd besloten om het woningaanbod volledig te richten op studenten en worden er nu 500 studio's gerealiseerd.

Inmiddels is de bouw in volle gang. De constructie en gevels van het uit 1989 daterende gebouw zijn nog in uitstekende staat. De gevel krijgt een poetsbeurt en de plint van het gebouw wordt voorzien van nieuwe puien, maar verder is het een kwestie van ombouwen. De vier verdiepingen zijn gestript en inmiddels wordt de eerste hand gelegd aan de realisatie van de studio's. Studenten krijgen hier vanaf het collegejaar 2019-2020 de beschikking over gemiddeld 20 m² woonruimte. De vraag naar complete gemeubileerde en gestoffeerde woonruimte is onder studenten het grootst. De appartementen worden daarom voorzien van een douche, toilet, complete keuken en volledig ingericht met een bed, bureau, kastruimte, vloerbedekking en gordijnen. Het interieur is ontworpen door Blom Interieurs en Studio Hank. Om efficiënt gebruik te maken van de beschikbare ruimte is in ongeveer de helft van de studio's gekozen voor een hoogslaper. De ruimte onder het bed kan worden benut als zitruimte. De andere studio's krijgen een laagslaper. Zowel de hoog- als de laagslaper is ontworpen met veel kastruimte.

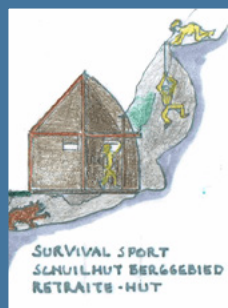
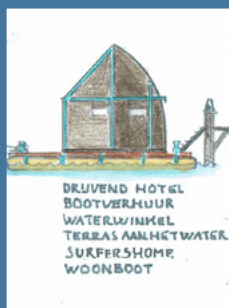

Achter de keuken bevindt zich een badkamer met douche en toilet. In de centrale hal van Markt058 wordt een ontmoetingsplek gecreëerd waar studenten kunnen studeren en ontspannen, daarnaast zal hier een wasserette komen. Andere gemeenschappelijke functies zijn o.a. studieruimtes, een dakterras, een gameroom en een kleine cinema. Leyten zal in de plint van het gebouw een passende mix van horeca, kantoren en winkels realiseren. Dat, samen met de ligging van het gebouw, maakt Markt058 een waar studentenwalhalla!

Friese ARCHITECT maakt van *tiny house* een **TINY UNIT**

Je hebt *tiny houses* en *tiny houses*. De Kikker van de Friese architect Ir. Piet Timans is een hele bijzondere. Je kunt er overal in wonen. In de natuur, in een achtertuin, op het water of in de uiterwaarden. Ook voor werk, recreatie, natuurbeheer, onderzoeken, sport, retraite of vluchtelingen is dit *tiny house* inzetbaar. Multifunctioneel dus! „We hebben de term *tiny house* voor De Kikker dan ook omgedoopt tot *tiny unit*”, aldus de ontwerper.

Trots loopt Piet Timans door het prototype, dat momenteel in het Leeuwarder dorpje Goutum wordt gebouwd. De open dag is meteen een succes. „Er kwamen zo'n 40 belangstellenden op af, waarvan er nu 14 serieus geïnteresseerd zijn”, vertelt hij. Al in 2013 zet de innovatieve architect het concept voor De Kikker op papier. „Het idee is bij mij ontstaan door de behoefte aan een eenvoudige multifunctionele bouwkundige voorziening in een natuurgebied of op een landgoed. Het moest semipermanent zijn en geen footprint achterlaten na demontage. Daarnaast wilde ik dat het geschikt zou zijn voor modulaire seriebouw, dus bestaan uit prefab onderdelen. Ik ging daarbij in eerste instantie uit van een duurzaam *tiny house* met varianten voor permanente en recreatieve bewoning, waarvan de modules in een standaard vrachtwagen moesten passen en de montage en demontage in een dag mogelijk is.”

Piet is de vooruitstrevende ontwikkelingen rond *tiny houses* in Leeuwarden dus ver voor. Ontwikkelingen die hij uiteraard wel volgt. „Dat is natuurlijk prima. Zolang het maar gaat om demontabele woningen, zodat zij gemakkelijk te verhuizen zijn en geen ecologische footprint achterlaten.” Ook zijn eigen ontwerp maakt een stormachtige ontwikkeling door. Piet maakt De Kikker op papier steeds multifunctioneler. „Waarom zou je zo'n *tiny house* niet gebruiken als tuinatelier, kiosk, drijvend hotel of surfershome? Ook kan het een prima onderkomen zijn voor een havenmeester, strandwacht, natuurbeheerder of werkmeester”, meent hij en tekent zijn Kikker op palen, op drijvers, in dijken

en in bergen. „Zo werd mijn *tiny house* uiteindelijk een *tiny unit*.”

Bijzonder is ook dat De Kikker aardbevingsbestendig is. Dit heeft volgens Piet niets te maken met de aardbevingsperikelen in buurprovincie Groningen. „Nee, helemaal niet. Ik wilde wel een huisje creëren dat als tijdelijk onderkomen kan fungeren bij natuurrampen. Door het constructieframe en het funderingsframe te scheiden is De Kikker ook tegen aardbevingen bestand”, vertelt de architect over zijn ontwerp. Toevallig of niet, De Kikker is omarmd door het Leeuwarder bouwbedrijf Kimsma, dat inmiddels ook ruime ervaring heeft in het herstellen van bevingsschade. Zij bouwen De Kikker, die in veel varianten verkrijgbaar is, ook wat ruimte betreft. De vierkante meters dreunt Piet moeiteloos op. „Alle typen hebben een verdieping. Het basismodel heeft een netto vloeroppervlak van 23,5 vierkante meter met een bouwvlak van 16 vierkante meter. Deze kun je ook verdubbelen met de basis-dubbel. Hetzelfde geldt voor de net iets grotere Outdoor-variant met 28 vierkante meter vloeroppervlak en een bouwvlak van 19 vierkante meter. Het derde type is de Mansion, die een netto vloeroppervlak heeft van 36 vierkante meter op een bouwvlak van 24 vierkante meter. Samen met de multifunctionaliteit hopen wij ons met deze gunstige verhouding tussen het bruto bebouwd oppervlak en de bruikbare vierkante meters te onderscheiden.”

Meer weten over De Kikker? Kijk op de [website Klein is Groter](#).

Pilotproject duurzaam hofje biedt ideale woonkansen voor oud en jong

FRIES DORPJE in de ban van KLEIN WONEN

> Werkgroepleden Sijbe Knol (li) en Jerry van Amerongen (re) op de beoogde locatie.

Het gonst en het broeit in het Friese dorp Berltsum sinds het plan voor kleine woningen is gelanceerd. Van de kapper tot de bakker en van het dorps huis tot op het voetbalveld wordt erover gesproken. Louter positief, want het pilotproject is voor hen de kans op wat deze hechte gemeenschap het liefst wil: oud worden in het eigen dorp.

Het begint allemaal met de presentatie van een initiatief tijdens de jaarvergadering van de Stichting Berlikumer (Berltsumer) Belangen (SBB), een groep vrijwilligers die, zoals in veel Friese dorpen, de schakel vormt tussen de dorpsgemeenschap en de overheid en andere instanties. „We zitten hier in een vergrijzingsgebied en er zijn door het samengaan van voorzieningen, zoals de scholen en peuterspeelzaal, heel veel lege plekken ontstaan in het dorp”, vertelt initiatiefnemer Sijbe Knol. „Ook in ons dorp hebben wij te maken met een veranderende demografische samenstelling. Meer eenpersoonshuishoudens en steeds ouder wordende mensen, die langer zelfstandig blijven wonen. Dus ook hier stagneert de doorstroming in het woningaanbod. Daarom kwam de initiatiefgroep met een plan voor *tiny houses* op het terrein van de voormalige basisschool.”

In april 2017 neemt de gemeenteraad met grote meerderheid een initiatiefvoorstel aan om de mogelijkheden van kleiner wonen in de gemeente te onderzoeken. Allereerst wordt er een *tiny house*-evenementje georganiseerd met verschillende deskundigen, waaronder pionier Marjolein Jonker. Het trekt een kleine 300 dorpingen naar het dorps huis. Dat is iets meer dan 10% van de totale bevolking van het onder de rook van Leeuwarden gelegen Berltsum. „We wilden hiermee de jongeren in het dorp iets bieden, maar er bleken vooral veel ouderen op af te komen. Zij wilden graag kleiner en gelijkvloers in de dorpskern wonen”, vertelt Sijbe, die daardoor met de

> De oude dorpskern van Berltsum.

Werkgroep Klein Wonen in Berltsum van koers wijzigt.

Het plan wordt een tiental *tiny houses* voor ouderen met een inzending van de bouwrijpingsvraag van de BouwExpo in Almere als uitgangspunt. Het begin is zoals verwacht moeizaam. „Normaliter kan dit niet bij de gemeente. Gewoon vanwege de wetgeving. Maar in 2021 wordt er landelijk een nieuwe Omgevingswet van kracht. Hiermee krijgen gemeenten meer vrijheid. Waar ambtenaren nu nog zeggen ‘dit kan niet volgens de regels’ zouden ze straks meer mee moeten denken en zeggen: ‘dat kan wel, maar kijk ook even daar of daar naar’. Meer een participerende dan een regulerende overheid dus. Maar daarop wilden we niet wachten. Wij wilden met ons project aansluiten bij de pilot omgevingswet in Waadhoeke, een pilot welke inmiddels door het Ministerie van Binnenlandse Zaken is goedgekeurd.”

Er wordt gekozen voor een zo open mogelijk proces

richting de dorpsbewoners en dat wordt vruchten af. Het project gaat steeds meer leven in het dorp en gaat overal over de tong. De plannen, de impressietekeningen, de gunstige vooruitzichten en de grotere kansen om in het dorp te blijven wonen zorgen voor een stroom van positieve reacties. Van ‘een opsteker voor het dorp’ tot ‘hier zouden wij wel willen wonen’. „De sociale cohesie in Berltsum is groot. Iedereen kent elkaar en zitten op zaterdag bij elkaar. Zowel jongeren als ouderen willen het liefst in het dorp blijven wonen. Als je ziet hoeveel reacties wij krijgen,

© Bernhard Kuiper Visuals

dat is echt extreem. Ouderen gooien briefjes in de bus bij werkgroepleden, waarin ze zeggen: 'Als het klaar is wil ik erin' of 'Schrijf mij maar op!'. We hebben al rond de 30 serieuze aanmeldingen voor het project. En dat in een dorp met pakweg 2.600 inwoners. We hebben ook al aanvragen gekregen van andere dorpen in de omgeving. Die hebben ook belangstelling voor een dergelijk project. Dat geeft de noodzaak van dit soort initiatieven wel aan."

Sijbe Knol en de overige werkgroepleden zien hun project, dat momenteel in de exploitatiefase zit, dan ook al lang niet meer als enkel een dorpsinitiatief. „We hebben er ook commerciële partijen bij betrokken, zodat we meerdere projecten kunnen opzetten in andere gemeenten. We hebben het begrip *tiny houses* ook laten varen, want daar zijn gemeenten in eerste instantie toch vaak huiverig voor. We noemen het nu klein wonen, maar dat is natuurlijk hetzelfde. Het is maar hoe je de boodschap verkoopt", lacht de initiatiefrijke Fries. „We willen huisjes realiseren van 50 tot 80 vierkante meter voor een- en tweepersoonshuishoudens met een maximale prijs van 120.000 euro. De huidige impressietekeningen, die wij laten zien, zijn vooral ter inspiratie. We willen ook kijken wat de doelgroep wil, zodat we een zoveel mogelijk op maat gemaakt project voor ouderen kunnen realiseren. In elk geval wordt het een duurzaam project met een hoge isolatiewaarde, zonnepanelen en we kijken ook naar waterfilters. We gaan voor het meest duurzame hofje van Nederland! We willen zo de doorstroming in de woningmarkt weer op gang helpen. Met het project komen er sneller woningen vrij voor starters en het is toch prachtig om ouderen zo op de meest duurzame manier oud te laten worden", besluit Zijbe, die hoopt voor de komende zomer groen licht te krijgen van de gemeente voor dit vooruitstrevende project.

OFFROAD DOG.NL

WIJ VERKOCHTEN ONS HUIS, BOUWDEN
EEN TINY HOUSE EN GAAN REIZEN
MET ONZE 4X4 MET DAKTENT.

Download nu ons GRATIS ebook!

(op www.offroaddog.nl)

Als je het verhaal van Hilde over de Love Shacks hebt gelezen in deze editie van Klein Wonen Magazine, dan is je bekend dat we ons 'Finding A Better Way To Live'-project nog steeds volle aandacht geven. We blijven reizen langs tal van eco-initiatieven. Vind je onze filmpjes, verhalen en ervaringen leuk? Dan is het fantastisch als je ons wilt steunen, zodat we dit kunnen blijven doen!

Steun ons door een stokbroodje te doneren.

[KLIK HIER](#)

FINDING A BETTER
WAY TO LIVE

www.findingabetterwaytolive.com/support-us

Schrijfster
**IBOLYA
MOÓR**

Komende zomer, haar debuutroman:

De vloek van de Hongaarse familie Moór

www.ibolyamoor.com

AFVALLEN Huizen

➔ Helpt jou naar een gezonde leefstijl

Gezonder eten zonder producten te schrappen? Ik help je met een gezond eetpatroon snel aan een nieuwe leefstijl!

➔ Sportvoeding advies op maat

Als sporter op zoek naar betere prestaties en een sneller herstel? Ik help je met een perfect voedingsplan!

50%
korting op het
intakegesprek!
Maak nu een afspraak
en vermeld code
1402

➔ De leukste en lekkerste kookworkshops

Koken met vrienden? Een speciale gelegenheid? Ik maak voor iedereen een kookworkshop op maat!

Organiseer nu een kookworkshop met vrienden bij jou thuis en doe zelf gratis mee! Neem contact op voor meer informatie.

Regina Frakking
Voedingsdeskundige

www.afvallen-huizen.nl

Het Zero Waste Project

Een leuker leven met minder plastic

Schrijvers **Nicky & Jessie Kroon**

Uitgeverij **Lev.**

ISBN: **978-94-005-0997-9**

Prijs: **€ 20,00 (PB)/€ 13,00 (E-book)**

MINDER plastic kan ook LEUK zijn

Nicky en Jessie Kroon van de blogsite Zero Waste Project hebben de weg naar hun eigen leven met minder plastic nu onder dezelfde titel ook in een boek gegoten. Wie de losse spontane schrijfstijl van de dames kent weet dan ook wat zij met dit boek krijgen. Een lekker vlot geschreven verhaal over de noodzaak, maar vooral ook de leuke kanten van een duurzamer leven.

Nicky en Jessie wilden een aansprekend en toegankelijk boek maken en hiermee korte metten maken met de veelal doodoende vooroordelen dat het lastig en duur zou zijn om met minder plastic en rommel te leven. Daarin zijn zij uitstekend geslaagd, want wie het boek uit heeft weet dat dit absoluut niet het geval is en dat het zelfs echt leuk kan zijn. Zero waste? Dat zouden meer mensen moeten doen! Het lezen over het wel en wee van Nicky en Jessie is daarvoor een prima start.

VRIJ, BLIJ en bewust leven als de MAYA'S

Vrij, blij en bewust leven is tegenwoordig voor veel mensen een lang gekoesterde wens, maar nieuw is het zeker niet. De Maya's streefden dit al na door zich te laten leiden door hun kalender, de Tzolkin. Een kalender gebaseerd op de duur van een zwangerschap en daardoor 260 dagen lang. Silver van Lohuizen verdiept zich al jaren in de astrologie van de Maya's en is ervan overtuigd dat wie zich laat inspireren door de energie van de dag zijn leven kan dromen en dus zijn droom kan leven. Daarom schreef zij enkele jaren geleden het boek *Droom je leven* met daarin de dagelijkse energieën volgens de natuurlijke ritmes van het leven. Geen ellenlang verhaal over *do's* en *don't's*, maar met korte inspirerende dagelijkse teksten en prachtige tekeningen van Carla Knijn-Voerman probeert Silver je de energie van het leven te laten voelen en gebruiken. Dit najaar heeft zij een update van *Droom je leven* uitgebracht, zodat het er weer tot en met 2030 tegen kan. Een mooi boek voor wie zich wil laten inspireren door de Maya's en open staat voor een oeroude alternatieve levensfilosofie.

Droom je leven

Handboek voor vrij, blij en bewust leven

Schrijver **Silver van Lohuizen**

Uitgeverij **Brave New Books**

ISBN: **978-94-021-0789-0**

Prijs: **€ 44,99**

Prima TIPS en heerlijke INSPIRATIE voor KLEIN WONEN

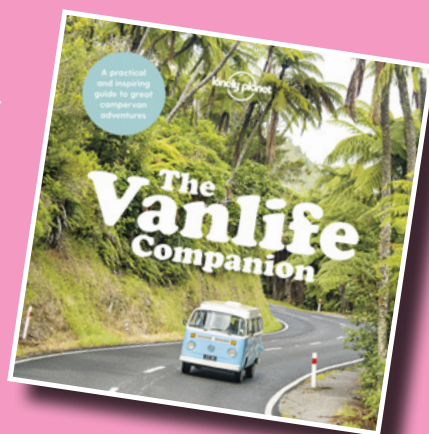
Een kleine woning kan heel efficiënt en toch sfeervol worden ingericht. Gebruik makend van ruimtebesparende meubelen, slimme bergruimte en een uitgeknipte lijke verf hier en daar kun je van je studio, *tiny house* of van een *cozy home* maken. In de recent verschenen boeken *Petite Places* en *The Vanlife Companion* kun je prachtig zien hoe anderen dit hebben gedaan. Heerlijke inspiratie, maar ook boordevol handige tips.

De Britse journalist Tessa Pearson werkt al jarenlang voor het magazine *Elle Decoration* en is gespecialiseerd in design, architectuur en interieurs. Regelmatig schijft zij over kleine woonruimtes in heel Europa. Bij uitgeverij Gestalten verscheen onlangs haar boek *Petite Places*. Een prachtig boek, dat aftrapt met een uitgebreid verhaal van Prof. Klaus Klemp over het feit dat klein wonen niets nieuws is, alleen weer helemaal hip. Dat is vervolgens fraai in beeld gebracht aan de hand van interieurs van de meest uiteenlopende vormen van klein wonen. Appartementen, studio's, *tiny houses*, lofts en micro-woningen, ze komen allemaal voorbij. Er is ook aandacht voor een Hollands huisje. Onder het kopje 'Als de ruimte krap is, denk lang' wordt het op de Almeerse BouwExpo staande *slimline*-huisje van architect Ana Rocha belicht.

Hoewel de foto's de boventoon voeren zijn de teksten van Tessa Pearson zeker het lezen waard voor wie inspiratie op wil doen voor zijn of haar kleine woonruimte. Kort en bondig legt zij de vaak slimme woonoplossingen van de *kleinwoners* duidelijk uit en ook de plattegronden van verschillende kleine woonruimtes geven een mooi inzicht in hoe zij omgaan met hun spaarzame kubieke meters. Een aanrader voor iedereen die klein woont of daar plannen voor heeft.

Maar het kan op nog veel kleinere schaal! Dat bewijst het dit najaar door Lonely Planet uitgegeven boek *The Vanlife Companion*. Het is een compleet handboek voor *vanlifers* in spé. Een handboek klinkt wat saai, maar dat is dit boek zeker niet. Na een uitgebreide handleiding over hoe een leven in een camperbusje te starten, van het kiezen van de juiste bus tot het ombouwen en gebruiken, maak je aan de hand van interviews en fraaie foto's als lezer kennis met 10 doorgewinterde *vanlifers*. Onder hen ook de Nederlandse Mirte van Dijk en haar Mister H, een uit 1976 stammende Citroën HY. De *vanlifers* vertellen over hoe zij het aangepakt hebben en hoe dit heeft uitgepakt. Er zijn natuurlijk foto's van mooie wegen en locaties, maar ook veel kijkjes bij de *vanlifers* binnen. Het boek sluit af met bucketlist van de volgens Lonely Planet mooiste routes voor je van ter wereld. Helemaal compleet, super informatief en heerlijk inspirerend!

Om jullie alvast lekker te maken mag Klein Wonen Magazine jullie van beide uitgevers op de volgende pagina's weer een aantal prachtige foto's laten zien uit *Petite Places* en *The Vanlife Companion*.

Petite Places

Clever interiors for humble homes

Schrijver **Tessa Pearson & Gestalten**

Uitgeverij **Gestalten**

ISBN: **978-38-995-5953-8**

Prijs: **€ 39,90**

The Vanlife Companion

A practical guide to great campervan adventures

Schrijvers **Ed Bartlett & Becky Ohlsen**

Uitgeverij **Lonely Planet**

ISBN: **978-17-870-1848-8**

Prijs: **€ 18,95**

© p.011 Photo Imagen Subliminal, Petite Places, Gestalten 2018

> Madrileens appartement vol slimme opbergruimte.

© p.217 Photo Bertrand Fompeyrine, Petite Places, Gestalten 2018

> De handige houten doos in een appartement van 23 m2 in Parijs.

© p.141 Photo Greg Cox/Bureaux, Petite Places, Gestalten 2018

> Compacte werkkruimte in een Zuid-Afrikaans tiny house.

> De sfeervol ingerichte Airstream Argosy Motorhome.

> De uitgebreide keuken van Caroline Winslow in haar Ram Pro Master.

© Caroline Winslow, p. 56, The Vanlife Companion 2018

> Het interieur van Mirte van Dijk's Mister H (Citroën HY).

© Mirte van Dijk, p. 46, The Vanlife Companion 2018

DOELGERICHT op weg naar een VAGE BESTEMMING

INTERVIEW

Ze noemen zich de Coddiwomple Family. Na enkele heerlijke jaren op Ibiza hebben Jussi, Jurgen en Lola hun riante huis verlaten en reizen en wonen nu in hun 44 jaar oude Mercedesbus op zoek naar een nieuwe plek om te leven. Ze zijn nu ruim 9 maanden onderweg en zijn helemaal aan hun *vanlife* gewend. „Eigenlijk voelde het gelijk heel fijn”, vertelt Jussi. „We hoeven in elk geval niet meer het enorme huis dat we op Ibiza hadden!”

> De Coddwomple Family in hun oude trouwe Mercedes-bus.

Het roer gaat bij Jussi Megens en Jurgen Verboven in 2014 om. Als in een tv-aflevering van *Ik vertrek* jagen zij met succes hun *bed & breakfast*-droom na op het zonnige Ibiza. Ze bouwen een florerend bedrijfje op, zetten hun dochtertje Lola op de wereld en genieten met volle teugen van het leven op het prachtige eiland. Ze lijken hun ideale stekje te hebben gevonden, maar de Spaanse regelgeving maakt het hen onmogelijk om hun *bed & breakfast* naar eigen inzicht te ontwikkelen. Daarbij lonkt een nieuw avontuur en dus gaat het roer opnieuw om. „We willen op een andere plek gaan wonen. Niet wetende waar te beginnen met zoeken dachten we: waarom combineren we het niet met een andere droom? Dat was het reizen in een camper. Nu kan het nog. Onze Lola is nu net 3 jaar en niet leerplichtig. Dus kochten we in de zomer van 2017 onze camper. Na een opknapbeurt van 4 maanden zijn we sinds maart van dit jaar onderweg.”

Kort samengevat reizen Jussi, Jurgen en Lola nu doelgericht richting een nog vage bestemming, dat in Engels dialect *coddiwomple* wordt genoemd. En zo doopt het jonge gezinnetje zich om tot de Coddiwomple Family. De overgang van een groot huis met gastenverblijven naar een bejaarde Mercedesbus met niet meer dan 12 m² leefruimte is enorm. Toch

bevalt het nieuwe onderdak de Coddiwomple Family al snel. „Eigenlijk voelde het gelijk heel fijn. We hebben de camper ook helemaal eigen gemaakt door het complete interieur te vernieuwen. Het is helemaal naar onze smaak en we grijpen op niets mis”, vertelt Jussi. „Uiteraard is het soms behelpen en in het begin waren we continue aan het verplaatsen, maar dat went. Je wordt er steeds sneller en behendiger in.”

„We moesten wennen aan de kontjes die elkaar continue aantikken”

Jurgen omschrijft het leven met z'n drietjes in de bus met humor op zijn Facebook-pagina. 'We moesten onze weg leren op deze kleine ruimte. Wennen aan de kontjes die elkaar continue aantikken wanneer je door de camper wandelt.' Jussi moet er zeker om lachen. „Jurgen kan soms ook geïrriteerd zijn als ik ergens bij moet waar hij net bezig is.

Vooraf het middenstuk is bij ons nogal smal, dus daar passeren we elkaar regelmatig.”

Het wonen in een camperbus is inmiddels routine geworden bij het gezin. „We zijn heel erg gewend aan het gebrek aan ruimte. We kunnen bijvoorbeeld niet teveel boodschappen doen. De koelkast is namelijk klein, maar dat is prima. Het voordeel is de overzichtelijkheid. Het genoeg nemen met minder. Het is wel moeilijk om je eigen ruimte te vinden met je gezin in zo'n kleine ruimte. Daarvoor moet je soms echt even naar buiten. Ook mis ik soms het comfort van

> Als in een sprookje van 1001 nacht.

> Jussi en Jurgen verbouwden hun camperbus helemaal naar hun eigen smaak.

© Coddiwomple Family

een huis. Een hoekbank of uitgebreid kunnen koken. Aan de andere kant, ik kies nu elke dag waar ik slaap en met welk uitzicht ik wakker wil worden. Hoewel dat ook weer idyllischer klinkt dan het soms is, want het zoeken naar een slaapplek is regelmatig een uitdaging.”

Jussi en Jurgen genieten ervan om hun dochtertje Lola de hele dag zo dicht bij zich te hebben, maar het valt niet altijd mee. „Soms kan ik verlangend kijken naar stellen, die met z'n tweetjes reizen. Je kan dan veel meer je eigen plan trekken en bijvoorbeeld uren op bed luieren met een goed boek. Met een peuter kan dat niet. Vooral bij slecht weer is dat soms lastig, maar zolang we veel activiteiten bedenken, zoals spelen met Duplo, verven, tekenen, puzzelen of bouwen gaat het goed. Maar we zijn vooral veel buiten. We spelen uren op het strand en Lola geniet

er zelf enorm van zo dicht bij papa en mama te zijn.”

Het camperavontuur van de Coddiwomple Family is voor Jurgen nog de grootste uitdaging. In 2010 knalt hij met een scooter op een boom en moet nu leven met hersenletsel. Prikfels kan hij niet meer filteren en doseren is tijdens het reizen niet altijd gemakkelijk. „We hadden gedacht dat het gemakkelijker zou zijn. We hoopten weinig stress te hebben en te genieten van de vrijheid die dat geeft. Vaak is dat ook zo, maar er zijn geregeld ook dagen waarop veel moet gebeuren. Wonen in een camper vergt veel energie door terugkerende kleine klusjes. Denk aan afwassen, water regelen, je toilet legen, schoonmaken, boodschappen doen in steeds een andere supermarkt waar je steeds weer je weg moet vinden, een slaapplek zoeken en ga zo maar door. Dit alles

> Een happy Coddiwomple Family met hun trouwe oldtimer.

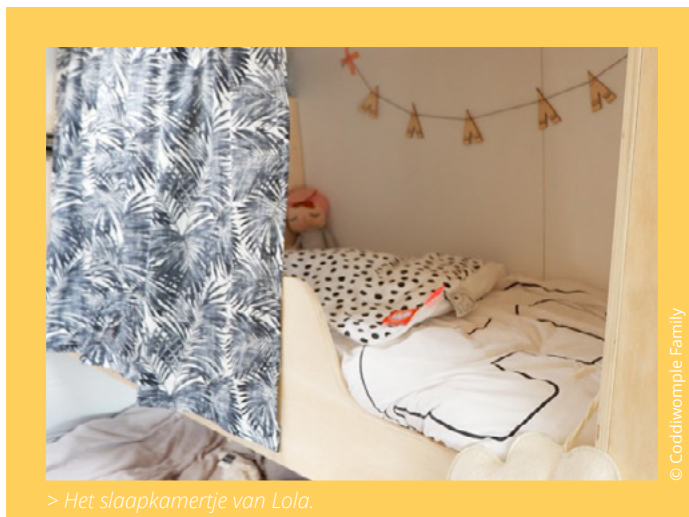
© Coddiwomple Family

> Lola geniet volop van haar vrije leventje met papa en mama.

bij elkaar, samen met een kind dat veel aandacht vraagt, en verdient, en een vrouw die online moet werken, is het voor Jurgen toch een beetje teveel gebleken. Daarom willen we nu iets sneller een nieuwe woonplek vinden."

Een zoektocht die nog niet erg wil vlotten. „Tja, een nieuwe plek vinden om je leven op te bouwen, die net zo fijn is als Ibiza, of liefst beter, blijkt nog niet zo eenvoudig. Zeker niet nu we ook zo aan de vrijheid hebben geproefd. Ook willen we een plek waar we echt iets op kunnen bouwen. Dat is niet gemakkelijk, maar we werken eraan”, aldus de 32-jarige online ondernemster, die in elk geval iets zoekt met een fijne buitenplek. „Het buitenleven is voor ons heel erg belangrijk geworden. We willen een plek waar Lola in de aarde kan wroeten en Jurgen de vrijheid voelt van de openlucht.” Groot hoeft hun huis niet meer te zijn. „Huizen met grond zijn vaak toch een tikkie groter dan appartementen, maar we hoeven niet meer het enorme huis dat we op Ibiza hadden. We

> Het slaapkamertje van Lola.

„Niet dromen, zeggen wij, maar doen! Maar bereid je wel goed voor”

je op vakantie gaan met je kinderen pittig vindt, dan is leven in een camper nog 10 keer pittiger. Desondanks is het heel waardevol en de tijd die je zo doorbrengt nemen ze je nooit meer af.”

Wil je weten hoe de zoektocht van de Coddiwomple Family afloopt? Volg hen dan via hun website of Facebook-pagina.

> De sfeervolle zithoek.--

Mick's NOMAD LIFE

EXTRAVAGANTE levensstijl vergt DOORZETTINGSVERMOGEN

Mijn camperbusje is op. Onlangs heb ik hem met pijn in het hart naar de sloop moeten brengen. Het betekent ook het afscheid van mijn *vanlife*. Ik ga nu alleen met mijn rugzak en laptop verder als digitale nomade. Of je nu wilt leven als digitale nomade en zo de wereld over wilt reizen. Of dat je wilt leven in een klein zelfvoorzienend huisje op de heide. Of dat je wilt emigreren naar het buitenland om daar een nieuw bestaan op te bouwen. Zeker is, dat zo'n extravagante levensstijl meer inzet vergt dan het *gewone* pad. Die inzet lijkt niet iedereen ervoor over te hebben.

Laatst gaf ik een training aan 15 mensen in Breda. De training had als doel om hen

te helpen stappen te maken richting een leven als digitale nomade. Ik heb geprobeerd om alle tools en inspiratie te geven die hen zou kunnen helpen bij het bewandelen van dit pad. Maar een ding kan ik niet meegeven en dat is intrinsieke motivatie. Terwijl dit

punt een plan kan maken of breken. Intrinsieke motivatie kan namelijk zorgen voor die berg doorzettingsvermogen die nodig is wanneer je iets aparts of anders wilt gaan doen dan anderen. Iets anders doen dan anderen is namelijk niet de weg van de minste weerstand.

Via mijn website krijg ik geregeld berichten van mensen met vragen als *Wat voor een verzekering heb je?*, *Hoe betaal je dan belasting vanuit het buitenland?* en *Wat doe je met je woonadres?*. En

> Tijdens mijn training in Breda.

> Het is vaak doorzetten, maar beloningen als dit uitzicht maken het najagen van dromen meer dan waard.

hoewel ik mensen graag help met dit soort vragen, heb ik vaak het gevoel dat dit soort vragen meer excuses zijn om het vooral niet te doen. Op deze vragen is namelijk geen juist of onjuist antwoord. Of het nu om het digitale nomadenbestaan, emigratie of *tiny houses* gaat, de maatschappij is er niet bepaald op ingesteld. Wat wil zeggen dat het wat creativiteit en doorzettingsvermogen vergt om in die materie te duiken. Er is geen letterlijk handboek dat je kunt volgen. Dat zal voor veel mensen wellicht een reden zijn het niet te doen, maar hé, dan komt die regelgeving er natuurlijk nooit!

In de basis durf ik in ieder geval wel te zeggen dat een extravagante levensstijl meer doorzettingsvermogen vergt dan een levensstijl binnen het gewone kader. En dat doorzettingsvermogen missen een hoop mensen. De *dromers* noem ik ze voor het gemak. De mensen, die zeggen dat ze het ook wel zouden willen, maar het niet kunnen. Mensen die al opgeven voordat er een stap is gezet, maar wel jarenlang praten over dat ze het zouden willen. En wanneer je vraagt naar de redenen waarom ze het dan niet doen zal het woord *doorzettingsvermogen* nooit voorkomen. Zij hebben namelijk tal van redenen bedacht waarom hun gedroomde levensstijl voor hun niet mogelijk is. Terwijl die redenen vaak net zo goed opgaan voor de mensen die wel doorzetten richting die droom.

Een mooi en bijzonder leven vergt dat je je daarvoor inzet. Het vergt dat je niet alleen droomt maar ook doet. En het vergt een enorme berg intrinsieke motivatie. Maar dan, wanneer je de juiste instelling hebt, is zo'n extravagante levensstijl ook voor iedereen mogelijk. Locatie onafhankelijk werken met een laptop

kan praktisch iedereen, wanneer die zich daarvoor inzet. Een eigen huisje bouwen en zelfvoorzienend leven kan praktisch iedereen, wanneer die zich daarvoor inzet. Emigreren naar Frankrijk en daar een *bed & breakfast* opzetten kan praktisch iedereen, wanneer die zich daarvoor inzet.

Dat laatste deden mijn ouders trouwens. Op dit moment type ik dit verhaal dan ook vanuit hun gastenhuysje, met de openhaard aan en een vergezicht van heuvels die kleuren door de herfst. En dan denk ik, jeetje wat ben ik blij dat zij en ik onze dromen hebben doorgezet. Want zo is het dan ook weer. Wanneer je je hard inzet en wanneer je doorgaat waar anderen stoppen, wacht er een enorme beloning aan de horizon.

Mick van Zadelhoff wil zijn creativiteit en levenslust niet laten beperken door systemen. Hij trok de wijde wereld in met zijn camperbusje, maar nadat deze het begaf reist hij nu alleen met rugzak en laptop verder. De 23-jarige werkt waar internet is en geniet van zijn leven als moderne nomade. Zijn ervaringen, inzichten en kennis deel hij via zijn website *De Moderne Nomaden*. Daarnaast

geeft hij trainingen aan digitale nomaden in spé. Voor Klein Wonen Magazine verhaalt hij over zijn leven en heeft hij op zijn reizen speciale aandacht voor klein wonen.

TRAINING 12-01-2019 BREDA

WORD DIGITALE NOMADE

Wat betekent het voor jou als je vanaf overal ter wereld zou kunnen werken? Voor mij is dat een ultiem gevoel van vrijheid wat onmogelijk op een andere manier te evenaren is. Dingen doen die je leuk vind op de plek waar je wilt zijn, dat is het leven van een digitale nomade.

DEMODERNENOMADEN.NL

HEB JIJ EEN MINI-MOESTUIN OF MOESTUINIER JE IN POTTEN EN BAKKEN?

Moesmeisje geeft praktische tips, maakt handige video's en deelt heerlijke recepten.

WWW.MOESMEISJE.NL

ADVERTEREN?

Interactief adverteren richting de groeiende groep liefhebbers van klein wonen? Dat kan perfect in Klein Wonen Magazine.

Meer weten?

Download hier onze Mediakaart

of bel
06 13 99 76 53

of mail
adverteren@kleinwonenmagazine.nl

Nu al verslingerd aan groenrijk tiny village Kleinhuizen

„Je ziet hier veel Leuke

VOGELTJES

en

BEESTJES”

HET BUITENLEVEN VAN

DEMI BEURSKENS

Ingeklemd tussen een bedrijventerrein, een paardenweide en het Merwedekanaal ligt een 3 hectare groot weiland met oude boomgaard, waarin *tiny village* Kleinhuizen is verzezen. Acht *tiny houses* in allerlei vormen staan verspreid in dit mooie stukje groen vol vogels en insecten in Rijnhuizen Nieuwegein. Demi Beurskens woont er nog maar kort, maar is nu al verslingerd aan Kleinhuizen. „Ik vind het echt een mooie plek. Het is hier heerlijk rustig en ik heb een superfijne buitenruimte.”

> Het houten toegangshek van Kleinhuizen.

> Lekker lunchen bij het vuur op de gemeenschappelijke grond.

> De paden zijn met houtsnippers aangelegd.

De bewoners van Kleinhuizen hebben in oktober een gezamenlijke klusdag. Winterklaar maken is het thema en dat betekent spitten in de lompe kleigrond om nog enkele waterleidingen in geulen te leggen, bestaande geulen dichtgooien en het elektrahokje beter te isoleren. Als er even pauze wordt gehouden neemt Demi met een kopje thee plaats op de drempel van haar gloednieuwe *tiny house*. „Het graven is wel een opgave, maar het is mooi weer en het is leuk om dit samen te doen”, zegt zij. Vanuit haar huisje heeft zij uitzicht op het water van het Merwedekanaal en flink wat bomen. „Het is een oude boomgaard met verschillende appelbomen en een perenboom. We hebben heel wat geplukt en er flink veel appelmoes en taarten mee gemaakt”, vertelt de *new kid in town*.

Het leven in het *tiny village* bevalt de 23-jarige afgestudeerde bachelor student nu al uitstekend. Mede door het buitenleven. „Laatst was een buur aan het graven. Ik was een dagje vrij en dacht ik ga even helpen. Ik merkte dat ik het fijn vind om buiten bezig te zijn ook al is het fris en kil. Het graven was eigenlijk best lekker. Ik zou wel vaker lekker dingen buiten willen doen, dacht ik toen. Maar het is ook heel erg leuk om ergens bij de burens even langs te gaan als zij buiten een vuurtje aan hebben. Met een biertje erbij en even lekker kletsen. Dat is erg gezellig.”

Aan de hand van een wandelingetje neemt Demi ons mee over het terrein. Het grote toegangshek is gemaakt van hout en omdat het bedrijventerrein in de weekenden met een toegangscode is beveiligd is het heerlijk rustig in Kleinhuizen. „Er kunnen alleen mensen komen die hier iets te zoeken hebben. Het is ook de enige toegang, tenzij je wilt zwemmen”, lacht de geboren Haarlemse. We wandelen langs een van wilgentakken gevlochten fietsenhokje naar het gezamenlijke terrein waar de vlammen in de grote vuurkorf voor een knusse sfeer zorgen. Het is er gezellig samen lunchen aan de robuuste houten picknicktafels.

De kinderen vermaken zich ondertussen in het kleine speeltuintje met glijbaan. Daarnaast is een weide, waarin enkele paarden relaxt grazen. „Dat hoort overigens niet bij ons terrein, maar het is wel leuk. Het voegt echt wat toe aan ons buitenleven, hoewel ze soms ontsnappen en we ze dan weer terug in hun eigen weiland moeten zien te krijgen! De geulen voor de waterleidingen, die al eerder zijn gegraven zijn ingezaaid met bloemen. Als

> Demi geniet buiten van een kopje thee.

> Samen eten na hard werken.

MEER
FOTO'S

die allemaal bloeien zie je een aantal vrolijk gekleurde lijnen door het veld lopen. Dat ziet er ook erg leuk uit."

We lopen over de met houtsnippers bedekte en met dikke takken afgebakende looppaden verder in Kleinhuizen. „We lopen meestal over de paden, want het is verder behoorlijk begroeid met wilde bloemen en planten. Daarom zijn er hier wel veel leuke vogeltjes en beestjes als vlinders, lieveheersbeestjes en bijen te zien. Er zijn ook enkele ganzenfamilies op het terrein. Mijn buurtjes zijn vogelspotters en als ik bij ze ben kijken we ook vaak naar de vogels. Dan roepen ze plots *kijk daar, een groene specht of hé, daar zit een roodborstje*”, vertelt de onlangs in sociale wetenschappen afgestudeerde Demi. Het is sowieso altijd een vrolijk gefluit, getsjilp en gefladder in Kleinhuizen, want inmiddels tonen haar buurtjes al meer dan 30 gespote vogelsoorten op de website van het *tiny village*, waaronder aalscholvers, koperwieken, waterhoentjes, de Kievit, halsbandparkiet en blauwe reiger. Ook de ijsvogel is al door 2 mensen hier gespot. Die zie je toch niet vaak in Nederland! Vlak bij haar huisje wijst Demi op een rij in de grond gestoken takken. „Die takken hebben we van de gemeente

gekregen en we wilden kijken of ze wilden wortelen. Aan sommige takken komen al blaadjes, dus dat lijkt gelukt”, zegt zij enthousiast.

Demi, die op weg naar haar nieuwe masterstudie Toegepaste Ethiek even een jaartje bij Ikea aan de slag is, kijkt reikhalzend uit naar het voorjaar in Kleinhuizen. „Ik heb net samen met mijn vader en oom een veranda gemaakt, die net zo groot is als mijn huisje. Er komt ook nog een overkapping. Ik zal dan zeker veel meer buiten zijn. Ook samen met de bewoners van Kleinhuizen. Er is een idee om in de lente iets van een buitenkeuken te bouwen met enkele vrijwilligers. Op deze manier maken we niet alleen het hoognodige, maar ook wat meer leuke extra dingen. Verder is er interesse bij een aantal bewoners om een gezamenlijke moestuin te maken. Samen een moestuin verzorgen lijkt mij heel erg leuk. Het moet wel iets worden dat we ook weer gemakkelijk mee kunnen nemen als we weer moeten verhuizen. Iets met pallets of zo. Er zijn verschillende partijen verbonden aan dit terrein, maar zoals het er nu naar uitziet kunnen we hier in elk geval nog een jaar wonen. Ik hoop dat het wat langer wordt, want ik vind het een hele mooie plek.”

> De kinderen van Kleinhuizen vermaken zich op de speelplaats.

> Het gloednieuwe tiny house van Demi.

MOESTUIN in de WINTER: van alles te DOEN!

© Thomas Duiker (DyveMedia)

Kim Nelissen, alias Moesmeisje, woont in een klein benedenappartement in hartje Utrecht. Moestuiniert in en om het huis met wat potten en een moestuinbak op poten, maar leeft zich pas echt uit in haar huurmoestuintje van 6,5 m² in de buurttuin. Met het verbouwen van 20 verschillende groenten bewijst Kim dat je geen enorme moestuin nodig hebt om je eigen verse groente op tafel te zetten. Gewoon een kwestie van goed plannen, zaaiafstanden niet te nauw nemen en slimme keuzes maken. Online is Kim bekend als Moesmeisje en blogt op haar website over haar moestuinavonturen, deelt zij lekkere recepten en geeft handige tips. En bij vragen en advies denkt zij graag mee. Je kunt haar daarvoor altijd [mailen](mailto:www@moesmeisje.nl).

Ik raak zelf altijd een beetje weemoedig zodra de winter invalt. De tijd van kleurige bloemen, vlinders, bijen en enthousiast groeiende vruchtgewassen is voorbij. Gelukkig zijn er nog best wat dingen waar ik mij in de wintermaanden prima mee vermaak. Zowel in de moestuin als thuis op de vensterbank. Ik geef je vijf tips!

Het echte moestuinseizoen loopt zo'n beetje van maart tot en met oktober. Daarna wordt het een stuk minder kleurig en groen. Ook ontstaan er langzaam steeds meer lege stukjes in mijn moestuin. Ondanks het feit dat ik afscheid nemen lastig vind, is het ook juist heel mooi om de seizoenen zo bewust en intens mee te maken als moestuinierder. Elk seizoen heeft zijn eigen geuren, kleuren en werkzaamheden. Wat ik allemaal doe in de wintermaanden? Ik zal het je vertellen.

Wintergroenten oogsten

Hoera voor wintergroenten zoals boerenkool, spruitkool, winterprei en winterpostelein. Ik zorg altijd dat mijn lapje ook in de winter nog wat bewoners heeft. Daar moet je natuurlijk wel op tijd over nadenken, want veel wintergroenten zaai of plant je in de zomermaanden. Deze groenten kunnen flink wat vorst verdragen. Winterpostelein kun je het beste afdekken als het echt hard vriest.

Ik heb de winterpostelein in een bak in mijn eigen tuin staan. Hij neemt niet veel ruimte in beslag en groeit soms wel 2x aan als je hem een paar centimeter boven de grond afknijpt. Winterpostelein met pasta is een van mijn lievelingsgerechten.

Moestuinplan maken

Wat is er nou leuker om je middenin de winter alvast te verheugen op het volgende moestuinseizoen? Tijd om een moestuinplan te maken! Ik heb niet elk jaar hetzelfde plan. Soms deed een groente het niet goed of bleek dat ik toch te veel had staan om samen met mijn vriend op te eten. Gelukkig heb ik thuis 2 cavia's en 2 konijnen aan wie ik het overschot kan doneren ;-). Elk jaar pas ik het plan dus een beetje aan. Zo'n plan maken is echt een aanrader. Doe je het niet, dan ben je soms te laat met zaaien of een stukje staat te lang leeg. Zonde! Op mijn website leg ik uit hoe je een moestuinplan maakt voor

een kleine moestuin. Als je het eenmaal een keer gedaan hebt, flans je dat ding het jaar erop zo in elkaar. In het voorjaar ga ik gewapend met mijn plan de moestuin in. Zo weet ik precies wat ik waar moet zaaien.

Grond voorbereiden

In de winter zorg ik dat mijn grond alvast klaar is voor het nieuwe moestuinseizoen. In onze buurttuin krijgen we altijd paardenmest om over onze moestuintjes te gooien. Zo kan de mest alvast lekker intrekken voordat het nieuwe seizoen begint. Ook bedek ik de bodem met een laag mulch.

Mulchen is een laag organisch materiaal, zoals bladeren, stro, cacaodoppen of houtsnippers, aanbrengen. Hiermee bescherm je de bodem tijdens de

wintermaanden en de bodemdieren zetten het om in compost, waar je planten in het voorjaar weer van profiteren. Dubbel winst dus! Mulchen kun je overigens in elk seizoen van het jaar doen. In de zomer beschermt het de bodem tegen uitdrogen.

Alvast zaaien

Zaaien! Dit vind ik het allerleukst om te doen in de winter. Zowel in januari als februari kun je binnen peper en paprika zaaien. Ze hebben wel een lekker warme en lichte omgeving nodig. Ik heb zelf een lichte, maar te koude slaapkamer. Daarom heb ik een verwarmde kweekbak aangeschaft, waar het tussen de 22-25 graden Celsius is. Heb je juist een warme, maar te donkere kamer? Dan kun je een

lichtlamp kopen. Je kunt ook alvast tuinbonen en doperwten voorzaaien in februari. Die kun je in maart in je moestuin uitplanten.

Tip: zaai tuinbonen en doperwten voor in onbedrukte wc-rolletjes. Je kunt ze dan in het voorjaar met wc-rol en al in de grond zetten.

Groenten hergroeien

Dit vind ik ook altijd een leuk projectje om de winter door te komen: binnen groenten laten hergroeien. Dat kan gewoon met groenten uit supermarkt. Zo kun je bijvoorbeeld lente-ui, prei, paksoi, Chinese kool en gember laten hergroeien. Enige wat je nodig hebt: een bakje of glas met een laagje

water en in een later stadium een potje met potgrond. Hoe je dat hergroeien van groenten precies aanpakt, lees je in dit [blog](#) op GRN-United. Zodra de groente flink wat wortels heeft, kun je hem in een potje met aarde zetten.

Hopelijk heb je nu wat leuke moestuininspiratie voor de wintermaanden. Veel plezier!

Gezond KOKKERELLEN met REGINA

Terwijl ik dit schrijf is het buiten erg koud. We hebben heel lang mogen genieten van een warme herfst, maar nu start de winter pas echt. Wanneer het zo koud is vind ik het heerlijk om een curry te eten.

Deze curry is ontstaan doordat ik heel veel groenten over had en het natuurlijk zonde is om die weg te gooien. Dus een ideaal recept om je groenterestjes in te verwerken. Op deze manier verspillen we weer minder en door het toevoegen van de linzen krijgen we ook genoeg vezels binnen. Per dag zouden we 30 tot 40 gram vezels binnen moeten krijgen, maar helaas gebeurt dit veel te weinig. Toch is het belangrijk, want wanneer we genoeg vezels binnen krijgen zorgen we ook voor gezonde darmen en die zorgen weer voor een gezond lichaam.

Dus met deze curry twee vliegen in één klap, geen verspilling van groenten en lekker veel vezels voor onze darmen!

Staar je overigens niet blind op de groenten die ik in het recept heb gebruikt, maar gebruik vooral wat je over hebt. Houd er wel rekening mee dat je alle zachte groenten als laatst toevoegt.

Voeding is een rode draad in het leven van **Regina Frakking**. Zij is een ervaren kok en geeft les in het MBO aan koks in spé. Tevens is zij gediplomeerd gewichtsconsulente en helpt zij met haar bedrijf Afvallen Huizen mensen aan een gezonde leefstijl door samen goed te kijken naar het voedingspatroon en met kleine veranderingen een groot resultaat te halen.

BENODIGDE INGREDIËNTEN (4 PERS.)

Paprika, alle kleuren	3 stuks
Uien	2 grote
Courgette	1 stuk
Bleekselderijstengels	4
Wortel	2 stuks
Doperwtten	200 gram
Tomaten stukjes 400 gram	1 blik
Kokosmelk 6% vet 400 gram	1 blik
Rode linzen	100 gram
Groene curry pasta	4 el
Knoflook	2 teentjes
Kipfilet	200 gram
Koolzaadolie	1 el
Zout en peper	

CURRY van restjes groente

WERKWIJZE & TIPS

Maak de ui en knoflook schoon en snij deze zeer fijn. Snij alle andere groenten in kleine blokjes en houd deze apart van de ui en knoflook.

Snij de kipfilet ook in hele kleine blokjes.

Verwarm een grote hapjespan en voeg de olie toe. Smoor hierin de ui en knoflook en breng deze gelijk op smaak met een beetje zout.

Voeg nu de kipfilet toe en bak deze gaar. Wanneer de kip gaar is voeg dan de paprika, bleekselderij en de wortel toe. Bak deze even mee en voeg dan de currypasta toe.

Bak de currypasta even mee, zodat de smaken goed vrijkomen.

Voeg nu de kokosmelk en de tomatenstukjes toe en roer alles goed door. Voeg vervolgens de linzen toe en kook deze gaar.

Wanneer de curry klaar is voeg je de courgette en de doperwtten toe en kook deze nog even goed mee. Breng op smaak met een bouillonblokje of met extra currypasta.

Smakelijk eten!

De Fransen weten de paardenbloem (*pissenlit*) beter te waarderen dan de Nederlanders. In Frankrijk wordt het zaad van de *pissenlit* zelfs verkocht voor in de moestuin, Nederlanders willen deze zeer nuttige en smakelijke plant vaak het liefst uitroeien. Hoog tijd dat daar verandering in komt!

In het Latijns heet de plant *Taraxacum Officinale*. *Taraxacum* komt van het Griekse woord *Taraxa*. Hetgeen aandoening betekent. *Officinale* betekent uit de werkplaats van de apotheker. De wortel bevat veel voedingsstoffen. Het is dan ook een zeer nuttige geneeskrachtige plant, die je regelmatig op het menu mag zetten. De wortel bevat onder andere magnesium, zink, calcium en vitamines B1, B2, B3 en C. In het blad zit ook nog vitamine E, ijzer, natrium en koper. Er zitten nog veel meer voedingsstoffen en mineralen in die ik hier niet allemaal op kan noemen. De lijst zou gewoon té lang worden!

De Chinezen beseffen voor het eerst dat dit een zeer nuttig plantje is. Al in de 7e eeuw wordt er in de medicinale boeken in China geschreven over de paardenbloem. De Arabische wereld volgt in de 10e en 11e eeuw. In het Westen wordt pas in de 15e eeuw de geneeskracht erkend. Inmiddels is de toebedeelde geneeskrachtige werking, die de Chinezen dus al in de 7e eeuw beschreven, wetenschappelijk bevestigd. Sinds de 16e eeuw is de paardenbloem officieel een geneeskruid. Vandaar ook de toevoeging *Officinale* in de naam.

De bitterstoffen in de paardenbloem zorgen ervoor dat de lever beter voedsel kan verteren. Vooral vetten worden beter verteerd als men paardenbloemblad of wortel eet. Het bevordert tevens de spijsvertering. En het bevordert de uitscheiding van stoffen door de alvelesklier. Het wordt onder andere ingezet als een medicijn tegen de volgende aandoeningen: leverfalen, galblaasaandoeningen, galstenen (als het langdurig wordt ingenomen werkt het preventief tegen galstenen), anorexia, gasvorming, alvelesklierfalen en vochtophoping in de ledematen die met hart, nieren of bloedvaten te maken hebben.

Naast de hierboven genoemde indrukwekkende geneeskrachtige werking is de paardenbloem ook nog eens vocht afdrijvend, urinezuur verdrijvend en bloedzuiverend. Dat laatste komt door de aanwezigheid van zwavel. Als klap op de vuurpijl heeft paardenbloemblad een ontstekingsremmende werking. Het is dus ook een geneesmiddel tegen Jicht (te hoog urinezuurgehalte), artrose, acne,

PLANTEN OM OP TE VRETEN!

© Ondrej Verzich

door Margo de Kemp

© Andreas Krappweis

eczeem, psoriasis en het ontgift na drugs- of medicijngebruik.

Doordat de paardenbloem vol zit met allerlei mineralen is het eten van dit krachtbommetje ook nog

goed voor de volgende aandoeningen: bloedarmoede (doordat er veel ijzer in zit), osteoporose (door de aanwezige mineralen), broze haren en nagels (het bevat calcium, kiezelzuur, zwavel, choline en magnesium), ouderdomsdiabetes (want het verlaagt de bloedsuikerspiegel), constipatie (in verband met licht laxerende werking) en omdat het zowel antiviraal als antibacterieel werkt, verbetert de paardenbloem ook nog eens het immuunsysteem.

Al met al dus een heel nuttig kruidje! Buiten het feit dat de plant dus nuttig is, is het ook nog eens een hele smakelijke plant waar tal van recepten voor zijn te vinden. Zoals jullie inmiddels van mij gewend zijn heb ik er weer twee uitgezocht:

'Honing' van paardenbloemen

Gestoofde Paardenbloemwortels

© Ivaylo Georgiev

DOWNLOAD HIER DE HEERLIJKE RECEPTEN MET PAARDENBLOEMEN

SOCIAL SMALL TALK

Bewoners van kleine woningen laten net als ieder ander graag hun belevenissen zien via social media. Klein Wonen Magazine volgt hen met plezier en verzamelt ieder kwartaal een aantal leuke, interessante of mooie *posts* van over de hele wereld.

Voor *auberginetinyhouse* is een heerlijk *tiny house*-avondje helemaal compleet met een zelf gekookt potje, sfeervol kaarslicht en een partijtje schaak.

Super happy zijn *kathi.macnaughton* en haar man nog steeds na 2 jaar in hun *tiny house*. Meiden houden van *tiny houses* en Echte mannen wonen erin melden hun koffiemokken dan ook treffend.

Dat je niet hoeft te bezuinigen op het formaat van je flatscreen tijdens een vanlife bewijzen *dreadsandjehorah* met hun buitenbioscoop. De simpele dingen in het leven zijn de beste, schrijven zij erbij. Geen speld tussen te krijgen!

Vanlife is onzeker, maar wie zich daaraan kan aanpassen ervaart diep de onvergelojkbare vrijheid. Mooie Spaanse woorden en foto van *terraadentro*.

Heel Amerika schoof vorige maand weer met familie en vrienden aan de *Thanksgiving*-tafel aan. Ook in *tiny houses*, zoals deze 4 stellen in een *tiny house* in aanbouw van *noahcertifiedtinyhouses*. Gezellig of niet?

LEES

KLEIN WONEN MAGAZINE

EEN **JAAR** LANG

VOOR SLECHTS

€ 8,00

12,5%
KORTING

WORD

ABONNEE VOOR

2 JAAR

VOOR

€ 14,00

(8 nummers)

**GA SNEL NAAR
ONZE WEBSHOP**

